Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO 11 / ŠTEVILKA 9 | V CELOVCU, DNE 5. MARCA 1959 | CENA 1.50 ŠILINGA

Borba za Berlin

Angleški ministrski predsednik Harold Mac Millan se je po enotedenskem obisku vrnil z letalom nazaj v London. Njegovo potovanje je bilo precej razburljivo. Imel je pač opraviti z najbolj brezobzirnimi mešetarji na svetu.

Najprej so Sovjeti hoteli Angleže z obljubami obširnejših trgovinskih stikov izvabiti iz zapadnega zavezništva in jim ponudili sklenitev prijateljske in nenapadalne pogodbe med obema državama. Ko so pa angleški gostje sklenitev take pogodbe povezali z ureditvijo berlinske krize, so pogajanja prišla do jedra današnjega mednarodnega položaja in se zataknila. Dne 27. maja poteče ultimat, ki ga je Sovjetska zveza stavila zapadnim silam glede bivše nemške prestolnice. Ako do tega datuma ne pride do sporazuma med Sovjetsko zvezo na eni ter Angleži, Amerikanci in Francozi na drugi strani, bo Sovjetska zveza umaknila svoje čete iz lastne zasedbene cone v mestu ter izročila upravo slednje vzhodnonemški vladi v Pankowu. Tako bi se naenkrat 10 tisoč ameriških, angleških in francoskih vojakov znašlo sredi komunistične Vzhodne Nemčije, kajti Berlin je od meje Zapadne Nemčije oddaljen 110 milj (170 km), kot kaže pričujoča slika.

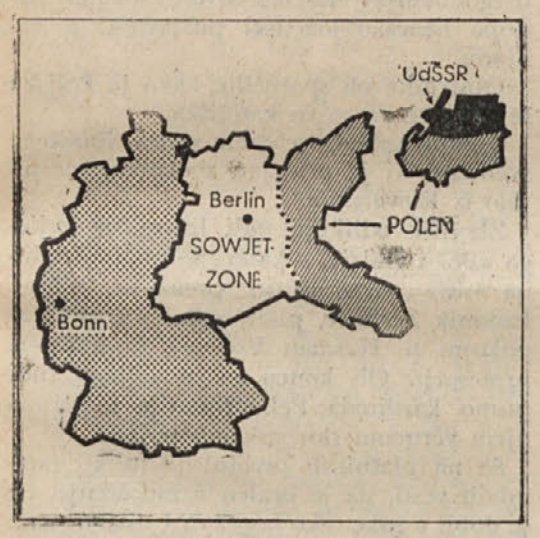

Sprva je Nikita Hruščev skušal s prijaznimi besedami pripraviti svojega angleškega gosta do popustljivosti, toda ta se ni hotel potolažiti z besedami in obljubami. Ko je Mac Millan odšel na potovanje po Sovjetski zvezi, pa je Hruščev dal zbobnati svoje volilce in v ostrem govoru napovedal vojno, ako zapadne vojaške sile ne odidejo iz Berlina. Volilci so mu navdušeno ploskali in ga naslednji dan res 100-odstotno izvolili v Vrhovni sovjet. „Slučaj" je hotel, da je Mc Millanov obisk padel baš v dobo volitev, ki so pa seveda v Sovjetski zvezi vse kaj drugega kot na Zapadu. Vendar se nam zdi, da je tudi v Sovjetski zvezi treba presojati izjave in obljube volilcem po našem pregovoru, da „beseda ni konj".

Poglejmo nekoliko bliže, ali Sovjetski zvezi kaže začenjati vojno zaradi Berlina:

Berlin je: 1. središče zapadne radijske propagande sredi komunističnega vzhodnega bloka. Njen vpliv gre preko mej Vzhodne Nemčije globoko v vzhodne dežele. Učinkuje tudi na sovjetske čete, ki se nahajajo v vzhodnih državah. 2. V Berlinu je leglo špionažnih central Zapada (in tudi Vzhoda). Skozi Berlin gredo agentje v vse smeri, tako pa tudi saboterji. 3. Berlin je luknja, skozi katero uhaja tedensko tisoče svobode željnih prebivalcev Vzhodne Nemčije in drugih satelitskih držav na Zapad. 4. Berlin je bogato napolnjena izložba vseh mogočih dobrin, ki jih na Vzlodu ni ali pa so tako drage, da si jih večina ljudi ne more nabaviti.

Zato ni čuda, da se Sovjetska zveza hoče polastiti Berlina. Pred 10. leti je Stalin ukazal zapreti vse dohode po vodi in po suhem do Berlina z namenom, da tako zapadne zaveznike prisili k odhodu. Toda ti so skozi več mesecev oskrbovali mesto po zraku, nakar je Stalin uvidel, da na tak način ne bo odgnal zapadnjake v kozji rog in je zopet ukazal odpreti ceste, železnice in vodne kanale. Vojne zaradi Berlina on ni hotel tvegati.

Ali se je danes položaj spremenil? Večina opazovalcev pravi, da v bistvu ne. Berlin je sicer res srbeča rana na telesu komunističnega bloka, toda zaradi nje on kljub temu živi. Sovjetski mogočniki pa tudi vedo, da v Evropi ni moč voditi „kra-jevnih vojn", kajti kljub temu, da se je težišče svetovne moči premaknilo iz Evrope po eni strani v Ameriko in po drugi strani v Sovjetsko zvezo, je „stari kontinent" vendarle ostal ključno področje sveta in kdor bi si ga mogel podjarmiti vsega, bi bil brez dvoma gospodar sveta. To bi pa bilo moč doseči samo za ceno atomske vojne. Ako bi pa izbruhnila atomska vojna, bi pa po njenem koncu bilo precej vseeno, kdo je izstrelil zadnjo atomsko raketo in s tem postal zmagovalec, kajti bil bi zmagovalec nad razdejanim svetom.

Berlinska kriza je težka obremenitev za živce. Mir pa bo ohranjen le, ako se Zapad ne bo pustil spraviti iz ravnotežja, kajti opustitev Berlina bi pomenila le začetek novega sovjetskega prodiranja proti Zapadu. Zahodni državniki vedo, da bodo mogli ubraniti Bonn, Pariz, Rim in London pred padcem v sovjetske roke le, če ubranijo Berlin. Zgodba Chamberlainovih pomirjevalnih poskusov s Hitlerjem, ko je po zasedbi Avstrije, Sudetov, Čehoslovaške sledila svetovna vojna je še vsem preveč živo v spominu.

Južni Tirolci v težavah

Po hudih demonstracijah v Italiji proti Avstriji zaradi Južne Tirolske ter odpoklicu avstrijskega poslanika v Rimu »na posvetovanja« s strani avstrijske vlade, so se stališča obeh strani še bolj utrdila in nihče noče popustiti. Vprašanje Južne Tirolske je postalo mednarodni problem. V resnici se je Avstrija v tem vprašanju znašla precej osamljena, kajti Italija je kot članica Atlantskega pakta mogla zahtevati diplomatsko pomoč zaveznikov v tem vprašanju in jo je tudi dobila.

V Avstriji so se pojavili glasovi, da bi bilo treba vprašanje Južne Tirolske spraviti pred mednarodne forume, vendar zadeva ni tako enostavna. To je izpovedal sam podpredsednik državnega zbora dr. Gorbach, ki je v nekem govoru dejal (po »Volkszeitung«): »Pritožba na Združene narode je zvezana z nemajhnimi nevarnostmi. Na ta način namreč utegne biti Avstrija potegnjena v sedanji spor med Vzhodom in Zapadom. Zapadne države morajo upoštevati, da je Italija članica Atlantskega pakta, po drugi strani si pa vzhodne države ne bodo pustile vzeti tako lepe priložnosti,. da spravijo Avstrijo v nasprotje z Zapadom. Sovjetska zveza je že namignila, da je pripravljena podpreti Avstrijo glede južnotirolskega vprašanja. Spričo kočljivega položaja Avstrije je zato tak korak treba temeljito premisliti.«

Tako so tudi Južni Tirolci zašli v vrtinec mednarodne politike in obstaja nevarnost, da se bodo znašli na cedilu. Pa to je vedno tako, kadar zaidejo mali med mlinska kolesa velikih.

Dvojna mera

Rimska časnikarska agencija »Italia« prinaša naslednji dopis z Dunaja: »Položaj nemške manjšine na Južnem Tirolskem kaže precej sorodnosti s položajem Slovencev na Koroškem, saj gre v obeh primerih za odnošaje med Avstrijci in drugimi narodnostnimi skupnostmi, le s to razliko, da bi na Koroškem bili zatiralci Avstrijci.«

Nato dopis obravnava znani odlok o odjavah od pouka slovenščine in ugotavlja, da »imajo škodo izključno samo Slovenci«.

»To kaže nestrpnost do koroških Slovencev, ker se nočejo odpovedati svojim izročilom, navadam in jeziku. Avstrijci bi radi to deželo za vsako ceno ponemčili in se pri dosezanju tega namena ne pomišljajo kršiti točna določila mednarodnih pogodb.

To vprašanje še vedno ni urejeno. Koroški tisk, avstrijski konservativci, desničarske stranke, pa tudi koroški socialisti trdijo, da dvojezični pouk krši pravice staršev.

Skratka, na Koroškem se Avstrijci kažejo nestrpne do vsega tistega, kar naj bi nasprotovalo njihovemu lastnemu nacionalnemu čutu.

ABSOLVENTI in ABSOLVENTKE KMETIJSKE in GOSPODINJSKIH ŠOL

vabijo na

ZBOROVANJE

na katerem bomo obravnavali vprašanje:

„Naša nova vas"

v nedeljo, 15. marca 1959 v Kolpingovi dvorani v Celovcu

SPORED:

ob pol 9. uri sv. maša in nagovor v kapeli Kolpingovega doma
ob 10. uri otvoritev zborovanja
1. govor: »DUHOVNA SLIKA NAŠE VASI«
2. govor: »KULTURA V MODERNI VASI«
Odmor in kosilo
ob 14. uri 3. govor: »GOSPODARSKO-SOCIALNO VPRAŠANJE NA VASI.

Nato občni zbor »NAŠE GRUDE« in sestanek obsolventk. Med odmori in govori petje.

Mladeniči in mladenke!

Na zborovanje so nujno vabljeni vsi absolventi in absolventke, kajti pereča vprašanja naše vasi mora zanimati tudi tebe. Naše vodilo je:

»Bodite enega duha in srca, goreče in z vsemi močmi se trudite za svoje velike cilje, ki vas vežejo; delajte skupno za telesni in duhovni napredek nove vasi!« († papež Pij XII.)

Kakšna naj bo nova vas? O tem boš zvedel v nedeljo na zborovanju. ZATO PRIDI!

Vabita odbora obeh Zvez

„Times" o Koroški in Južni Tirolski

Znameniti londonski dnevnik »The Times«, eden najbolj branih listov na svetu, prinaša minuli teden uvodnik v katerem se bavi s položajem na Južnem Tirolskem. Ta sicer neodvisni list, ki pa izraža mnenje britanske vlade, piše med drugim: »Ena izmed bolečih ran v Evropi, o kateri se je že zdelo, da je zaceljena, se je znova odprla.«

Nato list opisuje, kako je do sedanjega spora prišlo zaradi tega, ker Južni Tirolci in Avstrija menijo, da pogodba med De Gasperijem in Gruberjem leta 1946 ni bila izpolnjena, ter zahtevajo njeno točno izpolnitev in upostavitev avtonomne province Bocen, s čemer bi naj bilo ustavljeno poitalijančevanje zaradi dotoka italijanskih delavcev.

»Natančno določeni predpisi za položaj Južnih Tirolcev ne morejo rešiti tega vprašanja, ako se bo dotok industrije in delavstva na Južno Tirolsko nadaljeval. Brez dvoma mora italijanska vlada ravnati z Južnimi Tirolci z največjim tenkočutnim razumevanjem ter jim naklanjati velikodušen delež iz javnih sredstev ter soudeležbo v javnem življenju. Avstrija pa se naj neha vmešavati in se naj raje spomni lastne slovenske manjšine, ki iznaša precej podobne pritožbe.«

– KRATKE VESTI –

Dva skrivnostna umora preiskuje policija v Londonu. Zgodila sta se oba v razmaku 24. ur. Neko 17-letno dekle je bilo zadavljeno, neka 18-letnica pa zabodena z nožem.

1000 poštnih kart sortira v 12 minutah ter jih položi v 19 različnih predalov najhitrejši poštar na svetu. Ta rekord je dosegel neki poštni uradnik pri nagradnem tekmovanju belgijskega poštnega ministrstva. Nekaj za naše poštarje, kajti kljub naglici se brzoroki poštar ni niti enkrat zmotil.

Bolgarski pravoslavni patriarh Kiril je pozdravil sklep papeža Janeza XIII. o sklicanju vesoljnega cerkvenega zbora in je posebno poudaril hvalevrednost prizadevanj sv. očeta za mir in sporazumevanje med narodi.

Vsebino protijudovske knjige, ki jo je spisal neki trgovec po imenu Nieland, je obsodilo zapadnonemško vrhovno sodišče v Karlsruhe ter odredilo njeno zaplembo. Piscu pa se ni nič zgodilo, ker je bil že prej zaradi iste knjige po dveh sodiščih oproščen in je bila s tem izčrpana pravna pot. Naknadno se je ugotovilo, da sta bila tako predsednik prvostopnega kot tudi sodišča druge instance bivša člana NSDAP in očividno v srcu to tudi ostala.

Pet sovjetskih ribiških ladij so zalotili obrežni patruljni čolni v bližini obale Filipinov na Daljnem vzhodu. Kapitani prijetih parnikov so se izgovarjali, da jih je vihar na Kitajskem morju prignal v bližino filipinske obale. Oblasti v Manili tem izgovorom ne verjamejo kaj prida, ker so prejšnji teden ameriške oblasti odkrile sovjetski ribiški parnik »Novorossijsk« pri Novi Fundlandiji, pred ameriško obalo. Prav isti čas pa je bil na nepojasnjen način poškodovan v bližini transatlantski podmorski kabel, ki veže Evropo z Ameriko in posreduje dnevno okrog 2000 telefonskih razgovorov med obema celinama. Domnevajo, da so sovjetski telefonski tehniki na »ribiškem parniku« odprli kabel na plitkem morskem dnu in s posebnimi aparati prisluškovali razgovorom. Tudi petorico parnikov pri Filipinih so zalotili v bližini podmorskih kablov.

Politični teden

Po svetu . . .

Pozornost mednarodne politike je bila v minulem tednu osredotočena okrog razgovorov, ki jih je imel angleški ministrski predsednik Harold Mac Millan v Moskvi. Te razgovore je spremljalo precej spremenljivo politično vreme, vendar izgleda, da pot angleškega državnika v Moskvo le ni bila čisto zaman. Podrobno poročilo prinašamo na 1. strani.

Jedro moskovskih razgovorov je tvorilo vprašanje Berlina in z njim povezana mirovna pogodba z Nemčijo ter mednarodnopolitičnega ravnotežja v Evropi, pa berlinsko ognjišče ni edino leglo nemira v svetu.

Novi nemiri v Afriki

Iz raznih delov Afrike prihajajo vesti o uporih črnskih plemen, ki so se naveličale evropskega kolonialnega gospostva. Po krvavih izgredih v Leopoldville v Belgijskem Kongu minuli mesec so prejšnji teden tam izbruhnili novi nemiri, ki kažejo, da črnci Konga z obljubo belgijske vlade, da bo tej na uranu bogati koloniji dala samostojnost, niso zadovoljni, ker v Bruslju niso povedali, kdaj nameravajo to storiti. Hudi nemiri so izbruhnili tudi v francoskih kolonijah osrednje Afrike ter v angleškem Nyasalandu. Vsekakor se uresničuje prerokovanje, da bo beli mož moral kmalu pobrati šila in kopita iz Afrike. Angleži so to spoznali in res gledajo, da odidejo še preden se dokončno zasovražijo pri svojih nekdanjih podanikih. Na ta način jim je uspelo obdržati večino kolonij, ki so pridobile samostojnost, v okviru Commonwealtha, britańske skupnosti, ki temelji na pretežno gospodarskih interesih. Francozi tega niso hoteli spoznati in so si zato nakopali sovraštvo Arabcev v Severni Afriki in neskončno ter brezizgledno vojno v Alžiru. De Gaulle hoče napraviti križ čez to politiko vsaj tam, kjer položaj še ni popolnoma pokvarjen. Tako pripravlja načrt za podelitev samostojnosti francoskemu Togu. Zaradi tega pa narašča odpor proti njemu v krogih, ki znamenja časov niso ali nočejo spoznati. So to predvsem zasanjanci, ki jim še vedno roji po glavi »francoska slava« in se nočejo sprijazniti z mislijo, da danes Francija ni več svetovna velesila, pa tudi tisti, ki bi z izgubo kolonij bili ob mastne vire zaslužkov. Toda kolesa časa ni moč zaustaviti.

Titovo potovanje gre proti koncu

Po dvomesečnem križarjenju po toplih morjih Daljnega vzhoda se maršal Tito sedaj vrača v domovino. Na svoji poti je obiskal vrsto azijskih in afriških držav; začel je z Indonezijo in Burmo, nato se je ustavil v Indiji in Etiopiji, v Egiptu pa se je pomudil dalj časa. Njegovo potovanje so spremljala prokletstva Moskve in Pekinga, iz Washingtona in Londona so pa tega svojevrstnega političnega potnika z zanimanjem, in kadar so bili glasovi iz Moskve posebno grozeči, z dopadenjem spremljali. Med obema velikanoma svetovne politike, Sovjetsko zvezo in Združenimi državami, se bije boj za simpatije teh novih držav, z besedami, pa tudi s cvenkom denarcev. Obedve jim nudita posojila za poživitev njihovih še zelo zaostalih gospodarstev ter pričakujeta ne le povračilo posojil z obrestmi vred, ampak tudi politične protiusluge, priključitev k političnemu taboru posojitelja. Te države, ki so povečini šele pred kratkim dosegle politično neodvisnost, so pa zato nanjo zelo ljubosumne. Sovjetski zvezi je uspelo, da izrabi stara sovraštva proti zapadnoevropskim kolonialnim silam in ameriškemu kapitalizmu, ter zbudi v Aziji in Afriki nezaupanje proti ponudbam iz Washingtona. Sedaj pa je Tito, sam prekaljen komunist od glave do pet in po lastnih izjavah sovražnik kapitalističnega imperializma, lahko azijskim in afriškim državnikom razlagal, kako se je moral boriti za lastno politično samostojnost proti Moskvi in koliko so vredne obljube rubljev, če jih ne spremlja pokorščina s strani prejemnika. Jugoslavija namreč gradi svoja industrijska podjetja z ameriškimi posojili. In kljub temu vlada v Jugoslaviji najčistejši komunizem, tak kot ga on hoče in ne tak kot oni v Moskvi, je lahko zagotovil Tito svojim azijsko-afriškim gostiteljem. To je pač ena izmed posebnosti našega sveta.

. . . in pri nas v Avstriji

Obe koalicijski stranki se še vedno nista na jasnem o tem ali naj počakata jeseni, ko sedanjemu državnemu zboru zapade mandat, ali pa pozoveta avstrijsko ljudstvo že prej na

nove državnozborske volitve.

V prvi vrsti se Ljudska stranka trudi, da bi dosegla s socialisti pristanek na razpis volitev že spomladi. Ti pa niso nič kaj navdušeni zato, čeprav zaradi nasprotstev med obema strankama in bližine volitev delo vlade zastaja in važna ter nujna vprašanja zaman čakajo na rešitev. Pogajanja v raznih specializiranih pododborih iz predstavnikov obeh strank gredo bolj po polževo naprej. Trenutno je spor najostrejši glede novega stanovanjskega zakona (Wohnbaugesetz). Predlog, ki ga je izdelala OeVP bi praktično zopet uvedel prostost glede oddajanja stanovanj in odpadla bi »zloglasna« stanovanjska zaščita (Mieterschutz). Po eni strani je sicer res, da sedanja zaščita najemnikov daje gotovim posameznikom nezasłužene pravice, po drugi strani pa v resnici ščiti prav manj premožne sloje, posebno pa rentnike, upokojence itd., ki bi si po odstranitvi vseh zaščit ne mogli več privoščiti primernih stanovanj zaradi previsokih najemnin. Po drugi strani pa je zopet res, da bi svobodno razpolaganje lastnikov s stanovanji mnogo zasebnega kapitala, ki ga danes v Avstriji ne manjka, kar kažejo razna javna posojila in izdaja ljudskih akcij, usmerilo v gradnjo stanovanj, da bi jih bilo kmalu zadosti. Povečana ponudba bi tudi spravila najemnine na neko pravično raven. Tako eno kot drugo stališče je vsaj deloma upravičeno, treba bi bilo samo najti pravilno združitev pametnih delov obeh. Iz prepirov pa se še ni nikdar rodilo nič pametnega.

Koalicijo za vsako ceno

pa hoče ohraniti šef socialistov dr. Pittermann. On pravi, da koalicija pomeni notranji mir, ki je pogoj slehernega napredka. Izjavil je celo, da je socialistična stranka za ohranitev koalicije tudi v primeru, če ona pri volitvah dobi večino. Ta izjava je precej nova, kajti znano je, da se socialisti že nad 10 let trudijo, da bi dosegli večino v državi in sami prevzeli vlado ter državo tako uredili, kot se njim zdi prav. Izgleda, da mu je vendar ljubši vrabec v roki (oz. sedaj v koaliciji) kot pa golob na strehi (po volitvah).

Priprave za volitve so že v teku,

kljub negotovosti datuma. Socialisti so že izstrelili svoj prvi top težkega kalibra. Ustanovljena je bila »delovna skupnost socialističnih katoličanov«. Načeluje ji pravosodni minister dr. Tschadek, star socialist, ki pa poleg tega tudi pridno zahaja v cerkev. Socialisti so trenutek za prvi nastop te skupine zelo spretno izbrali, ker pred nekaj dnevi je nuncij Sv. stolice podelil običajna odlikovanja ministrom, ki so se bili udeležili kronanja papeža v Rimu. Odlikovanja so dobili zvezni kancler ing. Raab, prosvetni minister dr. Drimmel (oba OeVP) in dr. Tschadek (socialist). Je to prvo papeško odlikovanje kakemu vodilnemu avstrijskemu socialistu.

Tudi sicer pogajanja za ureditev razmerja med Cerkvijo in državo dobro napredujejo. Tako izgleda, da bo že pred volitvami urejeno vprašanje povrnitve po nacistih zaplenjenega cerkvenega premoženja. Socialisti so glede tega precej popustljivi. Da se bodo socialisti pri volitvah z ureditvijo tega vprašanja radi pohvalili, ni nič čudnega, kajti večina volilcev v Avstriji je katoliška. Vsekakor se obeta zanimiva in na presenečenjih bogata volilna borba.

Blagoslov sv. očeta „Gospe Sveti“

Po patru dr. Antonu Prešernu, generalnem asistentu jezuitov v Rimu, je sv. očetu Janezu XXIII. bil izročen in poklonjen zbornik »Gospa Sveta«, ki je pred kratkim izšel v Celovcu. Sv. oče se je darila kot izraza sinovske vdanosti zelo razveselil. Ker dobro obvlada bolgarščino, mu je ta tudi ključ za umevanje (vsaj v glavnem) tudi drugih slovanskih jezikov. Z zanimanjem je predlagal bogati marijanski zbornik v slovenščini in takoj po državnem tajništvu sporočil uredniku in izdajatelju svojo zahvalo, priznanje k lepi reviji in podelil svoj apostolski blagoslov.

Vsebina zbornika „Gospa Sveta“

Tisti, ki so »Gospo Sveto« že prebrali, ne morejo prehvaliti lepega branja. Vse je napisano s prisrčnostjo in prav umljivo, tako za preproste kot izobražence. Tolikoizveste iz zbornika! Najprej:

da bo prihodnje leto 600-letnica Svetih Višarij;

da je sam sedanji sv. oče Janez XXIII., kot beneški patriarh nameraval priti blagoslovit vzpenjačo na Svete Višarje;

da je pokojni sv. oče Pij XII. eden največjih Marijinih papežev;

da na Sedlcah pod Košuto stoji najmlajša koroška božjepotna cerkev, — pa je tako ganljiva zgodba, kako je božja pot nastala;

da so se povsod med Slovenci vršile velike lurške slovesnosti.

V zborniku »Gospa Sveta« berete, kako je Marija izbrala Lurd in Fatimo ob usodni uri človeštva, kolikšen dar je dala modernemu svetu z Marijino legijo.

Gane vas zgodba o materi največjega Marijinega častilca sv. Bernarda in prisrčna slovenska legenda o Marijinem begu na Staro goro pri Čedadu. Tudi odlomek iz zgodovinske višarske povesti, v kateri nastopa beneško-slovenski puščavnik, je zanimiv.

Obstrmite ob sporočilu, kako je Poljska še globoko verna in katoliška.

Z zanimanjem preberete »Glas višarskega svetišča«, ki je pridejan zborniku, ter pismo iz Klevelanda.

Zbornik odlikuje tudi liturgična priloga »Božji vrelci«, v katere so napisali tehtne misli naši liturgisti: prelat dr. Blüml, kanonik Zechner, pisatelj dr. Turnšek, že pokojni p. Herman Vodenik in nekateri profesorji. Ob koncu je objavljeno tudi pismo kardinala Pellegrinettija s priznanjem vernemu slovenskemu narodu.

Še na platnicah (ovoju) je toliko zanimivih vesti, da je bralcu v zadoščenje, da je dobil v roke tako bogat in s slikami tako številno poživljen marijanski zbornik, ki stane le borih 7 šilingov.

Mnogi si želijo, naj bi se »Gospa Sveta« uveljavila med nami kot nekak moderni katoliški, marijansko-liturgični »digest«, ki ga imajo že vsi veliki narodi.

Zbornik Svobodne Slovenije

Že enajstič je šel med Slovence Zbornik svobodne Slovenije, ki ga izdaja uredniški odbor v Buenos Airesu. V uvodu pravijo uredniki, da je „izid dobre slovenske knjige bil že v domovini pomemben dogodek v kulturnem življenju današnjega naroda.“ To je tam tudi danes in žal taki dogodki niso tako pogosti, kot bi bilo želeti. Neprimerno pomembnejši pa je izid dobre slovenske knjige v zamejstvu, kajti priprava takih knjig je združena s sorazmerno mnogo večjimi osebnimi žrtvami sestavljalcev, pa tudi gospodarski pogoji so zanje mnogo težji.

Obzorje Zbornika 1959 obsega ves svet, od Slovenije preko Koroške, Argentine, Kanade, Združenih držav, Avstralije, skratka vse celine te naše Zemlje, kjer žive slovenski ljudje, ki so v tujih krajih ohranili ljubezen in zvestobo svojemu slovenskemu rodu.

Gospodarstvo Slovenije v okviru petletke 1957-61 ocenjuje Ivan Avsenek s prijemom strokovnjaka. Zapletena snov je obdelana tako, da je razumljiva vsakomur. Ivan Dolenc je prispeval za zgodovinarja dragocen sestavek o razmerju med dr. Jan. Ev. Krekom in dr. Ivanom Šušteršičem, ki osvetljuje slovenske politične razmere v desetletju pred izbruhom prve svetovne vojne. Je to odgovor na knjigo dr. Škerbca o zgodovini slovenskega katoliškega gibanja. Pisec popravlja nekatere Škerbčeve trditve in čeprav je med vrsticami tu pa tam moč zaznati obžalovanja vredno animoznost, ki pač bremeni vse tiste, ki so sporni čas sodoživljali, bo ob času zgodovinar znal izluščiti resnično jedro za objektivni prikaz dobe, v kateri so Slovenci ogromno napredovali na vseh področjih baš po prizadevanju o b e h sicer sprtih mož.

Dr. Ivan Ahčin razpravlja o vlogi krščansko demokratskega gibanja in pride do zaključkov, ki upravičujejo samostojno javno udejstvovanje katoličanov v lastni politični stranki. Dva lepa sestavka sta posvečena velikima slovenskima znanstvenikoma, „očaku slavistov“ univ. prof. Rajku Nahtigalu in bogoslovcu prelatu Fr. Ks. Lukmanu, ki sta v minulem letu umrla. Velikem nemškem humanistu in političnemu filozofu Frideriku Viljemu Försterju je napisal temeljit članek Kajtimar. V jasnih potezah oriše življenje in miselnost tega velikega Nemca, ki je spoznal slabe strani svojih rojakov. Uvidel je, da je edina rešitev tega naroda, da se znebi vpliva nadutih Pangermanov in duhovno preobrazi v člane evropske skupnosti narodov, kjer bi vladala enakost in medsebojno spoštovanje. Kot napeta zgodba se bere zgodovinski prispevek Jožeta Košička „Koroška, naša boleča rana“. S sedanjim položajem na Koroškem pa se bavita še članek Toneta Jezernika „Na Koroškem v letu 1957-58“ in sestavek „Slovenska prosveta na Koroškem“, ki ga je spisal F. S. Oba kažeta, kako se slovenski živelj na Koroškem bori za svoje osnovne pravice in goji bujno kulturno življenje, kar je neizpodbitni dokaz življenjske volje tega tako težko preizkušenega ljudstva.

Vojko Arko povede bralca na Južni tečaj, kjer mladi Slovenec Dinko Bertoncelj sodeluje pri razkrivanju skrivnosti dežele večnega ledu. S. Bronislava pa nam opisuje življenje in težave slovenskih redovnic v Čilu v Južni Ameriki. Anton Rant živo prikaže zgodovino in sedanje razmere na Ognjeni zemlji, skrajnem koncu južnoameriške celine, kamor je druga svetovna vojna tudi vrgla slovenske naseljence.

Dokumentarnega pomena je bibliografija knjižnih založb slovenskih manjšin v Italiji.

O kulturno-družabnem delu v Združenih državah poroča dr. Ludvik Leskovar, ki je v velemestu Chicagu znal okrog svojega Radijskega kluba združiti staro in novonaseljene Slovence. Zdravko Novak poroča o delovanju pevskega zbora „Korotan“ v Clevelandu, ki ga je leta 1951 ustanovil naobraženi pevovodja Simon Milač in ga v nekaj letih dvignil na zavidljivo višino. Nastopil je na številnih koncertih in drugih prireditvah, na radiu in televiziji. Tudi pred ameriško in kanadsko javnostjo je izpričeval lepoto slovenske pesmi. — Veliko delo, ki ga je v 10 letih svojega obstoja opravil pevski zbor „Gallus“ v Buenos Airesu, je opisano v posebnem članku.

Med Slovence v Kanadi nas povede Karel Wolbang C. M. Ta spis vsebuje obilo zemljepisnih in drugih podatkov, vendar izgleda, da piscu druga svetovna vojna in katastrofa starega reda nista navdihnila prav nobene nove misli in da v svoji „spreobračevalski“ vnemi še ni našel časa, da bi tudi samemu sebi izprašal vest. Čudno je le, da so uredniki sprejeli tak spis, ki nikakor ne more voditi k pomiritvi duhov in k slogi, katerih potrebo na drugem mestu s tako pravilnimi besedami utemeljuje dr. Miha Krek v sestavku „Prva nujnost sedanjosti“.

Premisleka vreden je sestavek škofa dr. Gregorija Rožmana „V letu lurške stoletnice“, ki navezuje na veliko vseslovensko romanje, ki ga je prevzv. g. škof letos vodil v Lurd in so se ga udeležili tudi koroški Slovenci v velikem številu. Tam so se pred obličjem milostne Matere zgrinjali narodi iz vsega sveta v pobožni molitvi. „Tako srečanje in sodelovanje ima že naravno ogromen pomen. Je to priprava duš na boljše razumevanje med narodi, čut enotnosti se utrjuje... Še več pa pomeni v nadnaravnem pomenu. Molitev, pokora, neprestana daritev sv. maš, obilno število obhajil — to so nadnaravna sredstva... Ta molitvena sila ni zaman, ne bo ostala brez uspeha. Bog čaka na naše sodelovanje v molitvi, da bo strl brezbožne sile,“ pravi sivolasi škof.

Bogata je bera slovenske besede v prozi in pesmi. Jože Vomberagr, Mlinarjev Janče, P. Bernard Ambrožič, Jože Krivec, Lojze Novak, Božo Kramolc in Ivan Dolenc so prispevali črtice, Vladimir Kos, Hotimir, Stanko Janežič in Slavko Srebrnič pa pesmi.

Objavljeni prispevki kažejo, da živi izven meja domovine rod svobodnih in umetniško kvalitetnih oblikovalcev slovenske besede.

Ljubka in prisrčna je rubrika „Našim malim“, v kateri dominira priljubljeni slovenski pesnik in pisatelj Mirko Kunčič poleg Anice Černejeve in Cvetka Golarja. Njegove pesmi preveva ljubezen do otrok in razumevanje za mlado dušo, imajo pa tudi rahel nadah domotožja in resignacije; so tudi branje za odrasle.

Zaglavje „Za lepšo bodočnost obsega poročilo o političnem delu določene skupine.

Vrsta osmrtnic nam razkriva pestro galerijo slovenskih usod v svetu. Med njimi so možje kot Antona Grdina, pionir ameriških Slovencev, ameriško-slovenski pesnik Ivan Zorman, duh. svet. Škulj, p. Kazimir Zakrajšek, p. Aleksander Urankar in še več drugih. Ti sestavki so izraz dolžne pietete, obenem pa so oporoka živim, da začeto delo teh velikih slovenskih mož nadaljujejo.

Že ta kratki prikaz priča, da je — presojajoč Zbornik v celoti — izid 11. letnika res pomemben dogodek v slovenski književnosti. Akademski slikar France Gorše ga je simbolično pomenljivo opremil. Na naslovni platnici je mlada Slovenija s pogledom uprtim v bodočnost, na drugi pa slovenska skrinja, z znamenjem križa in srca.

Bogato ilustrirano knjigo vsem priporočamo. Cena 55.— šil. Naročila sprejema uprava lista.

Ugledni koroški možje slovenskega rodu

(Iz zapuščine pokojnega prelata Valentina Podgorca)

Janez Ure, župan pri Sv. Martinu v Celovcu

Danes je kraj Sv. Martin pri Celovcu na zunaj nemški. Vpliv mesta in nemške šole so zunanje lice kraja predrugačili. Toda če pogledaš nekoliko natančneje, še najdeš priče slovenstva. Ljudstvo je ondi bolj verno, kod v drugih predmestjih in med mestnimi vilami še stoje okoli starodavne cerkve stari kmečki domovi »pri Čuku«, »pri Jaricu« in drugi. Škof Anton Martin Slomšek je kot semeniški spiritual v Celovcu pridigoval v tej cerkvi v slovenskem jeziku dobrim Šmarčanom. Pa še danes starejši ljudje po starodavnih kmečkih domovih še govore slovenski jezik, častitljivo slovensko narečje celovške okolice.

Svoj čas je bil Sv. Martin še samostojna občina, dokler ni nekako pred 20 leti vlada odredila njegovo vključitev v celovško mesto, da ustvari temu širšo davčno podlago.

V starih listinah, ki jih navaja zgodovinar Jaksch, se je Sv. Martin prvotno imenoval Zdolič, kasneje pa si je privzel ime svetnika, kateremu je bila posvečena domača cerkev. Zapadni del nekdaj samostojne občine se imenuje danes Kohldorf, čeprav ondi ni sledu o premogu. Po slovensko pa se je imenoval Vogle. Bralec bo takoj razumel, kaj se je zgodilo. Nemški uradnik, ki je nekje slišal besedo Vogle, si jo je dal dobesedno prevesti v Kohle, ni pa vedel, da beseda pomeni »kraj v voglu«. Sredi tega kraja leži Čukova kmetija. Slovenci na Koroškem so svoje hiše radi imenovali po pticah.

Čukova hiša je bila pravi vzor starih slovenskih domov. Popravljali so jo, kadar je bilo treba, pri tem pa so ohranjali kolikor je bilo mogoče starega. Ko je gospodar v novi dobi gradil, je poleg stare hiše postavil moderno vilo. Pri Čuku je v letih od 1880 do 1920 gospodaril Janez Ure. Bil je slovenska korenina in mož, kot jih je malo. Dolga leta je bil župan občine Sv. Martin. Županil je Ure po kmečkem vzoru. Varčeval je in bal se je vsakega nepotrebnega izdatka. A ceste so bile dobro uravnane in za siromake je bilo tudi dobro poskrbljeno. Janez Ure je bil tudi cerkveni ključar in svojemu župniku najboljši prijatelj in pomočnik. V času Uretovega županovanja je občina zgradila lepo novo pokopališče, menda škofu na ljubo. Prav v tistih letih je mesto Celovec odreklo škofiji pravico, da za mesto uredi cerkveno pokopališče. V odgovor pa je škofija prepovedala duhovnikom vstop na mestno pokopališče.

Takrat se je Ure odločil, da zgradi v Sv. Martinu cerkveno pokopališče, da je bilo moč ondi katoličane cerkveno pokopavati. Pri domači cerkvi je Ure založil posebni kapital za ustanovo, da se vsako leto obhaja slovesna pobožnost Srcu Jezusovemu. Razvrednotenje denarja zaradi vojn je žal to ustanovo uničilo. Med tem pa je škofija župnijo izročila v oskrbo salezijancem in pobožnost Sv. Srcu Jezusovemu se obhaja kot drugod, čeprav Uretove ustanove ni več.

Preko 20 let je bil Janez Ure podpredsednik Slovenske posojilnice v Celovcu. Živahno se je zanimal za to ustanovo in je redno prisostvoval odborovim sejam. Poznal je dobro celovško okolico, poznal je gospodarske razmere in zato je bil njegov nasvet pri sejah pogosto odločilen.

Janez Ure je pa bil nadvse požrtvovalen prijatelj duhovščine in cerkvenih redov v Celovcu. Kadar je zvedel za kake težave jezuitov, kapucinov, uršulink ali elizabetink, je kar sam napregel konje in pripeljal, kar je bilo treba. V Sv. Martinu je ustanovil »Marija - Jožefinum«, zavod za slaboumne. Vselej je bil prijatelj in podpornik tega zavoda. Blagemu možu se je rodilo četvero sinov in ena hčerka. Bil je vzoren družinski oče in zgledno skrbel za svojo družino. V srčno zadovoljstvo očeta se je hčerka Rozi odločila za redovniški poklic in stopila v samostan usmiljenk v Zamsu. Ondi so redovnice spoznale, da je dekle posebno nadarjeno za slikarstvo. Poslale so sestro Leonardo v posebne šole in danes krase njene slike cerkve in kapele usmiljenk.

Ko je minila prva svetovna vojna, so šle skozi Koroško razne armade. S seboj so gonile mnogo živine, kot goveda in konjev in mul. Puščali so jo kakor je pač naneslo. Konji so se pasli kar na prostem in kdor je hotel, jih je lahko ujel in je potem po plačilu ustrezne vsote na pristojnem uradu postal njih pravomočni lastnik. Za 30 kron si si lahko takrat nabavil lepega ponija. Ure si je kupil par mladih savinjskih konj. Tako lepih še nikdar ni imel.

Bilo je poleti, ko so s polja vozili žitno snopje. Stari, že skoraj 70-letni župan je vozil sam. Pod Čukovim domom je majhen klanec. Mlade konje je naloženi voz snopja zagnal v tek. Ure konjem ni bil kos in dirjali so vedno huje. Voz se sicer ni prevrgel, vendar se je pri tem stari mož tako upehal in razburil, da ga je zadela kap, od katere si potem ni več opomogel.

Takšnega župana občina Sv. Martina ni imela nikdar. Bil je prijatelj Cerkve in pravi oče siromakov. Kljub svoji dobroti pa je bil sijajen gospodar in pri Čuku nikdar ni bilo pomanjkanja. Za Slovence v Celovcu pa je bil on reprezentativni mož, ki so ga vsi poznali in spoštovali.

Boroveljsko puškarstvo *nekdaj in danes*

Po publikaciji »Članki članov Instituta za narodnostna vprašanja« posnemamo sestavek o zgodovini boroveljskega puškarstva, ki ga je spisal rojak dr. Julij Felaher.

Lani je puškarska obrt v Borovljah praznovala 400-letnico obstoja. Po ohranjenih listinah se je prvi puškar naselil ondi že l. 1555. Bil je to priseljenec Janez Hübner. Kmalu nato so se pa obrti oprijeli tudi slovenski domačini, takrat podložniki graščine Humperk. Puškarstvo se je razširilo tudi na sosednje slovenske kraje. Potrebe po strelnem orožju so pospešile razvoj boroveljskega puškarstva. Boroveljski mojstri so dobavljali puške vojaškim oblastem za vojske proti Turkom.

(Nadaljevanje)

Ljubljanska orožarna je l. 1572 zopet naročila v Borovljah 960 pušk. Od prve velike dobave pušk je poteklo v letu 1958 400 let, katero obletnico so boroveljski puškarji slovesno praznovali.

Puškarstvo se je razvilo iz domače obrti. Ker ima puška več različnih delov, so uvedli razdelitev individualne izdelave posameznih delov, tako da posamezni puškar ni izdelal vseh delov pušk. Izdelavo teh delov je nadzorovala zelo stroga cehovska uredba. Puškarska obrt je bila v prejšnjih stoletjih razdeljena na »mojsternije«. Teh je bilo prvotno sedem, pozneje devet. To so bili puškarski mojstri, od katerih je vsak izdeloval čisto določene puške oziroma je opravil pri izdelavi puške določeno delo. Imeli smo te-le mojtsernije: puškarjev, kovačev, privijalcev, izdelovalcev, okovačev, celinarjev, kopitarjev in pozneje še paskvilérjev in gladilcev. Poleg tega pa so bili še mojstri-pilarji, ki so puške pilili in so bili ravno tako vpisani v puškarski zadrugi — cehu. Od besede piliti so dobili boroveljski puškarji vulgarno ime »pileji«. Zveza med mojsternijami je bila tako trdna, da ni smel noben mojster katere koli mojsternije izgotoviti vse puške, temveč so smeli n. pr. celinarji izdelovati samo celine, kopitarji samo kopita in jih nasajati, kovači kovati samo cevi in niso smeli n. pr. cevi, ki so jih sami zvarili v lastni fužini, naviti v svoji delavnici. Mojsternije tudi niso bile enako močne. Največ je bilo celinarjev in kopitarjev, najmanj pa kovačev.

Da se je ohranil pri tako zamotani diferenciaciji izdelave posameznih delov, ki se je v 17. stoletju še povečala, in pri kooperaciji posameznih puškarjev potrebni red, je moral biti vsak puškarski mojster član puškarske zadružne skrinje, t. j. »ceha«, ki so jo v Borovljah imenovali »lot«, in plačevati mojsternino. Tistega, ki se ni vpisal v »lot« in ni plačeval mojsternine, so imenovali »mojster-skaza« ali »fratač« ali »fretar«. Naročila so sprejemali navadno 3 ali 4 premožni puškarji, ki so bili obenem trgovci s puškami, in so vsako naročilo razdelili med mojsternije, slednje pa zopet med svoje mojstre. Nato so trgovci od posameznih mojstrov prevzemali izdelane dele pušk, jih sestavili v puške in jih dali pregledati po uradnih pregledovalcih.

V 16. stol. sta skrbela za rapečevanje in prodajo pušk Clemens Wutsch (Butsch) in Jakob Schnelko v Kožentavri. Posel je bil zelo donosen, tako da je Butsch imel leta 1578 že veliko trgovino s puškami. Njegov brat Janez Butsch je bil puškar-kovač najprej v Borovljah, nato pa se je preselil v Kožentavro. Vas Kožentavra je bila zelo važen kraj za razpečevanje puške boroveljskih puškarjev, ker leži na početku v tedanji dobi glavne prometne žile — ceste čez Ljubelj, ki je vodila v Ljubljano in v Trst. V Kočuhi je v istem času bila postaja za izmenjavo konjske vprege.

Leta 1632 je bilo v Borovljah in okolici 80 puškarskih mojstrov-ključavničarjev, 7 mojstrov-kovačev in 7 mojstrov-kopitarjev, ki so zaposlovali skupaj 130 pomočnikov in vajencev. Koncentracija za tako veliko število puškarjev-ključavničarjev je dokaz, da so ti delali za vojne potrebe in za oborožitev vojske. V 17. in 18. stoletju je bila namreč velika konjunktura za boroveljske puškarje, povzročena zaradi 30-letne vojne (1618—1648), 7-letne vojne (1756—1763), vojne s Francozi itd. Tudi je silni razmah puškarstva povzročil sklep dvornega vojnega sveta na Dunaju iz l. 1732, po katerem se je morala vsa avstrijska vojska oborožiti z orožjem, izdelanim v Borovljah. Tako smo imeli v Borovljah v letu 1771 nad 300 puškarskih mojstrov, leta 1780 pa nad 500 oseb, zaposlenih v produkciji orožja. S svojimi izdelki so nastopali boroveljski puškarji tudi na inozemskih svetovnih tržiščih. Puškarske obrti so se poprijeli številni slovenski prebivalci sosednjih vasi, ki so jo izvrševali kot domačo obrt v Breznici, na Dolah, v Glinjah, Goričah, Kožentavri, Kočuhi, na Bregu, v Medborovnici, v Podgori, v Podljubelju, v Resnici, v Zg. Vesci in drugod. Celo med podložniki samostana v Vetrinju je bilo v 17. stoletju 21 puškarskih mojstrov. Večina teh puškarjev je bila in je tudi danes slovenskega rodu. V 16. stoletju naletimo na imena: Glavič, Golenz (Kolenc), Jellan, Mliechnig, Sturban, Utzar. V 18. in 19. stoletju pa zastopajo slovenske puškarje Borovniki, Hamerlitz, Mišiči, Košati, Rabič, Ravnik, Rutar, Pošingar, Šajnik, Užniki, Sušnik, Smeričnik, Winkler, Vertič, Wernig, Ambrož, Antonič, Čuden, Hafner, Hojnik, Kornbrat, Košutnik, Krainer, Just (2), Novak (6), Ogris, Ovčar, Perkovnig, Smole, Sodja, Schmidt, Stangel, Svetina, Tepan, Urbas, Wedenig in še mnogi drugi. Izdelki imenovanih poškarjev zelo slovijo v inozemstvu in imata posebno Pošinger in Wernig s svojimi patenti posebne zasluge za procvit puškarske obrti.

Leta 1842 pa je prineslo boroveljskim puškarjem hud udarec. Z ustanovitvijo tovarne vojaškega orožja — arsenala na Dunaju so prišli boroveljski puškarji ob svoja redna glavna državna naročila. Najmočnejše mojsternije — celinarji in kopitarji so izgubili popolnoma zaslužek in se jih je precejšnje število izselilo in zaposlilo v tovarnah v Steyru, na Dunaju in celo v Budimpešti. Drugi mojstri, kakor cevokovači in okovači so bili zaradi pomanjkanja naročil primorani odpustiti pomočnike, vajence in delavce. Izkazala se je slaba stran stare zadružne — cehovske organizacije, ki je puškarstvo preveč razcepila na izdelavo posameznih delov in je bilo vsako tekmovanje izključeno. Cehi so se preživeli. (Dalje)

FRAN ERJAVEC: 228

KOROŠKI SLOVENCI

III. del.

Če bi res prišlo do njih uporabe, je bilo vsakemu prostovoljcu obljubljeno po kos kruha in 15 krajc. dnevno in podrejeni bi bili vojaškim poveljnikom, a ko bi minila neposredna nevarnost, bi se lahko vrnili zopet domov. Po Goessovem načrtu naj bi dalo vsakih 25 moških prebivalcev po enega prostovoljca, tako da bi bilo vseh 3369, razdeljenih v 27 čet, razen teh pa še posebna četa rudarjev. Slovenski predeli dežele naj bi postavili 11 čet s 1627 možmi. Čete so se začele zbirati in odhajati na meje, toda tedaj so vrhovno poveljstvo nad bednimi ostanki razbitih armad dne 25. XII. vnovič izročili nadvovodu Karlu, ki pa seveda, da bi rešil vsaj Dunaj, tudi ni mogel več drugega, kot skleniti še isti dan (25. XII.) novo premirje v Steyru in obenem pristati na separatni mir brez Anglije. Tako potem tudi koroški prostovoljci niso dobili več prilike pokazati svoje bojne vrednosti. Približno v istem času so potisnili Francozi Avstrijce tudi na italijanskem bojišču z Mincia čez Adižo in Brento prav za Tilment, tako da so bili dne 15. I. 1801. prisiljeni v Trevizu skleniti premirje tudi za to bojišče.

Glede na očrtane dogodke so bili seveda to pot pogoji za premirje mnogo trši. Avstrijci so morali izročiti Francozom v zastavo vse svoje glavne trdnjave v Italiji ter Würzburg, Braunau in Kufstein, demarkacijska črta je potekala od Würzburga čez Regensburg na Leoben in od tod pa določena vzdolž Mure do St. Michaela, od tod pa po veliki cesti na Gmünd in Špital, a dalje po cesti ob Dravi na Lienz, Brixen, Bozen do švicarske meje. Na ta način je prišla torej pod francosko oblast le severnozapadna Koroška, dočim so ostali slovenski predeli neprizadeti, toda vsa dežela je seveda morala nositi stroške za vzdrževanje okupacijskih čet. V ta namen so porabili denar, ki je bil določen izprva za zgoraj omenjene prostovoljce, kar pa seveda še ni zadostovalo. Čeprav je bil potem mir sklenjen že dne 9. II. 1801., so francoske čete le odšle s Koroške šele v teku meseca aprila.

V zgoraj omenjeni bitki pri Hohenlindenu so se borili na avstrijski strani proti svojim rojakom tudi širokoustni francoski rojalistični emigranti pod poveljstvom bourbonskega princa Condéja. Ker jih je vzdrževal ruski car Pavel I., so se že jeseni l. 1799. borili skupno z Rusi proti Masseni v Švici, kjer so utrpeli velike izgube; ko pa so potem Rusi zapustili zaveznike, so prestopili zopet v avstrijsko službo, se borili pri Hohenlindenu, kjer so doživeli vnovič hud poraz. Ko so bile potem s premirjem bojne operacije zaključene, je bil ta, že zelo skrčeni vojni zbor francoskih emigrantov poslan čez Salzburško, Gornje Štajersko in Koroško proti Italiji. Štel je še 6332 glav, večidel plemičev, med katerimi je bilo 35 maršalov, 40 generalov, okoli 1000 drugih častnikov, 70 duhovnikov ter mnogo žena, otrok in služinčadi. Skozi Koroško so potovali konec meseca aprila in v prvi polovici maja l. 1800. v 8 kolonah iz Brež preko Št. Vida, Beljaka in Kanalske doline proti Italiji, spremljal jih je pa kot deželni komisar zopet grof P. Goess. To so bili vsekakor najbolj zoprni »gostje«, kar jih je videla v vseh tistih letih Koroška. Čeprav je bila velika večina že brez vsakih sredstev in razcapanih, so vendarle nastopala vprav nesramno. Navzlic temu, da je celo kmečko prebivalstvo sámo zaradi hudih vojnih dajatev že gladovalo, je moralo vendarle bogato gostiti objestne francoske plemiče in gledati, kako so metali to hrano svojim psom in si potem sami jemali kaj boljšega, seveda ne da bi kaj plačali. Ob najhujšem poljskem delu so morali kmečki podložniki pustiti vse in prevažati te brezobzirne vsiljivce ter njihovo nepotrebno prtljago (samo za lovske pse nekega višjega plemiča so n. pr. morali dati na razpolago dva voza z vprego). Gospodarje so pogosto metali iz njihovih stanovanj in se vselili sami vanje, kmete pa surovo pretepali, če jim ni bilo kaj všeč. Vse se je zato oddahnilo, ko so odšli potem dalje, toda ko so dospeli na italijansko mejo, jih je dunajski dvorni vojni svet iz nepoznanih razlogov usmeril zopet nazaj, nakar so potovali vnovič po isti poti nazaj na Gornje Štajersko. Tako so šele sredi meseca junija zapustili Koroško in tedaj se gotovo marsikak koroški kmet ni več čudil, zakaj se je francosko ljudstvo deset let poprej uprlo takemu svojemu plemstvu. V smislu določb lunevillskega miru je morala biti ta naduta druščina potem razpuščena. Razpust jih je zatekel na Spodnjem Štajerskem in več od njih se jih je potem tudi za stalno naselilo na Štajerskem in na Koroškem. Tudi princ Condé sam je bival eno leto v Celovcu, od koder se je pa potem preselil v Slovensko Bistrico in končno v okolico Gradca. V Celovec je že l. 1799. prispela tudi grofica Artois, žena poznejšega francoskega kralja Karla X. in ostala tu do jeseni l. 1804. (stanovala je v poznejši duhovnišnici). Tudi v njenem spremstvu se je nahajalo več visokih francoskih plemičev in duhovnikov, izmed katerih so nekateri tudi umrli v Celovcu.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

ŠT. JAKOB V ROŽU

(Tragična smrt mladega dekleta)

Tragična smrt Roze Pintsuk nas je vse močno pretresla. Vedno je človeku bolj tesno in nerazumljivo kot pri drugih slučajih, če umre mlad fant ali dekle v pomladi življenja, v cvetu mladosti. Posebno pa nam je bilo tesno in nerazumljivo ob smrti osemnajstletne Roze, ki smo jo poznali kot lepo, prijazno dekle in s polno življenjsko voljo. Koliko se je v svoji dolgi bolezni borila za življenje, sedaj ga je pa tako hitro, nepremišljeno in po čudnem ali neumnem slučaju izgubila!

Roza je bila doma v Št. Petru, toda ker je otroško dobo preživela pri mami v Wolfsbergu, je prišla k teti v Št. Peter brez znanja slovenščine. Toda se je z veseljem in hitro naučila slovensko, da je bila vesela pri igri in pesmi, v šoli in doma. V šoli je bila pridna učenka. Toda razjedala jo je klica bolezni; kostna jetika. Pred tremi leti je morala v bolnico in se je tam zdravila celo leto in tudi ozdravela. S Celovcem pa se je tedaj tako seznanila, da je potem ostala kar v Celovcu in tam dobila delo.

V nedeljo 1. februarja se je udeležila frizerskega plesa v Kolpingovem domu. Pri plesu pa je pač tako, da ne moreš plesati sam, ampak z drugimi. Plešeš s svojim fantom ali z drugim kavalirjem. Po plesu, ko že itak večina spi in bi bili tudi plesalci potrebni počitka, pa jo je povabil neki fant Trattnig, ki je imel še enega spremljevalca, s svojim avtom na nočni izlet. Ko so se ponoči nekako ob treh vračali od Pischeldorfa proti Celovcu, je Trattnig prehitro vozil, da se je na nekem ovinku zaletel v zid. Dočim se vozaču in spremljevalcu ni zgodilo kaj hudega, pa je Roza, ko se je ob sunku odprla streha, zletela skozi streho in tako nesrečno padla na sence, da je kmalu nato že med prevozom v bolnico umrla.

Pogreb se je vršil v sredo, 4. februarja v Celovcu—Annabichl. Udeležilo se ga je veliko znancev iz Št. Jakoba in Celovca, ki so sočustvovali ob prezgodnji smrti drage jim Roze. Pogrebne obrede je izvršil g. župnik iz Pischeldorfa. Zelo lepo in pomembno je govoril ob grobu in obenem izprašal mnogim vest. Če nam je Bog dal razna mehanična sredstva — saj imajo vse naravne sile, ki jih človek odkriva, svoj izvor v Bogu, ki je Stvarnik — jih je dal zato, da človeku koristijo, mu olajšajo življenje in jih mora pametno uporabljati, ne pa da z njimi škoduje sebi in drugim.

Ker ni bilo mogoče trupla prepeljati domov v Št. Peter, da bi bila pokopana na domačem pokopališču, je bila pogrebna sv. maša v župni cerkvi v Št. Jakobu in tudi v samostanski kapeli v Št. Petru. Tako se je predvsem mladina, med katero je Roza živela, z molitvijo in daritvijo v duhu poslovila od nje, za svoje življenje pa ob tej tragediji resen in koristen nauk dobila.

Lep spomin nam bo na Tvoje bivanje v Št. Petru, Roza, in naj Ti sveti Peter odpre s ključem božjega usmiljenja nebeška vrata!

(Že zopet »Kärntner spricht deutsch?)

Naši otroci, ki obiskujejo ljudsko šolo, so imeli sredi februarja tri dni prosto, ker je bil konec prvega polletja. Učitelji so tudi delili spričevala in to je pomemben dogodek ne le za otroke, ampak tudi za starše. Nekateri otroci so prišli domov s slabimi redi v nemškem jeziku in nemškem branju. Obenem so prinesli domov naročilo svojih učiteljev, da naj tudi doma govore nemško, češ, da se bodo tako najprej zboljšali v nemščini. In glej, to so učitelji, ki sodelujejo pri »Elternvereinigung« in hodijo na shode proti slovenščini. In otroci so povečini tisti, ki se niso odjavili od slovenščine!

PLIBERK

Pliberčani smo dobili novega župnika, ki smo ga zelo veseli, saj č. g. Alojzija Kulmeža poznamo še, ko so bili pred 6 leti pri nas za kaplana. Vendar bi pa ob tem veselju radi omenili, da nismo mi Slovenci krivi, da so gospod prošt Trabesinger odšli od nas. Zaradi ene same slovenske molitve, lani ob Veliki noči so nekateri, ki mislijo, da je samo nemška beseda kaj vredna, zagnali velik hrup in še poglobili razdor v fari. Mi slovenski verniki pa se nismo nikdar hudovali, če se v Pliberku tudi nemško moli in pridiga, nasprotno priznamo, da je prav, če se v vseh jezikih, ki jih govore verniki, oznanja božja beseda; da pa materna beseda najgloblje seže v srce ni treba posebej razlagali. Pa v krajih, kjer se govori več jezikov, bi morali eden z drugim malo potrpeti. Zato mnogi Slovenci večkrat gredo tudi k popolnoma nemški božji službi, kadar mu je 9. ura najbolj prikladna za izvršitev naše nedeljske krščanske dolžnosti. Kdor je pravi kristjan, spoštuje vsakega duhovnika, ki mu je prva skrb za duše. Prav zato smo spoštovali mil. g. prošta Trabesingerja, ki so mnogo dobrega storili in smo zato imeli radi tudi č. g. Kulmeža, ko so službovali pri nas kot kaplan in se veselimo, da so prišli zopet med nas kot naš župnik. Spoštovali smo tudi č. g. Turnerja in če posežemo še dalje nazaj v čase vojnih strahot, č. g. Sulzerja, ki niso razumeli naše besede, a so vendar bili pravičen mož in se jim je zato tudi vsak slovenski vernik rad odkritosrčno zaupal. Pomagali so vsakomur, pa naj je bil Slovenec ali Nemec, zanje je bil kristjan. Tedaj je bilo v cerkvi vse nemško, pa tistih, ki bi radi sedaj zopet vse nemško naredili, ni bilo v cerkev. So pač imeli zunaj druge skrbi. Še vedno menda velja za Pliberk izrek, da bi za nekatere moral biti župnik iz lecta, da bi ga bilo moč pojesti. Nočemo nikogar soditi, ker sodbo prepuščamo Bogu. Zdi se pa nam, da pravični Bog tudi včasi poseže v dogodke.

DJEKŠE

Na sv. Matija smo imeli velik pogreb. Pokopali smo posestnika in cerkvenega ključarja Mihaela Opresnika pd. Lébarja. Dopolnil je šele 53 let. Vsi smo že vedeli, da mu zdravniki ne morejo več pomagati. Raka še ne znajo ozdraviti. A sam je še vedno upal. Ni verjel, da stoji tako slabo z njim. Mislil je: zdaj, ko pride vigred, bo že zopet bolje. Veliko je trpel. Smrt ga je rešila.

Kdor je že bil na Djekšah, ve, kje je kmetija Potnik. Če greš od Potnika proti Djekšam in se ozreš na levo, vidiš na pobočju hrbta, po katerem je speljana cesta, kmetijo Lébar. Lepo v zatišju stoji hiša in gospodarsko poslopje, medtem ko gori na cesti pogosto vleče hud veter. Na sv. Matija torej se je pri Lebarju zbralo mnogo žalujočih, da spremijo umrlega gospodarja na njegovi zadnji poti. Polnoštevilno so bili zastopani gasilci, ki so tudi nesli krsto. Pred hišo so še najprej pevci zapeli. In potem smo šli gor po zložnem potu proti Potniku. Godba je igrala žalostinke. Zraven pa smo tudi molili rožne vence za večni mir pokojnega. Kadar je godba prenehala, smo molili bolj glasno, kadar pa je igrala, pa bolj tiho. Tako smo zmolili do Djekš tri rožne vence. To je stara navada, da se med sprevodi moli, ko se rajne nese ali pelje k cerkvi, in to staro navado hočemo ohraniti. Saj s tem rajnim res pomagamo.

Od Potnika dalje smo šli po cesti. Vetra ni bilo in krasno je sijalo sonce. Spodaj v ravnini je bila megla, a tam v daljavi so se videle gore, Peca, Obir in drugi vrhovi Karavank in Kamniških planin. Grintovec in Kočna in štajerska Ojstrica so iz daljave gledali dol na mrtvaški sprevod, ki se je pomikal proti Djekšam.

Rajnega so zanesli v cerkev. Kolikokrat jo je prehodil, ko je pobiral kot cerkveni ključar darove za cerkev! Zdaj je bil zadnjič pri Najsvetejši daritvi, ki se je opravljala za njega. Pri grobu smo se ga spominjali kot vzornega katoliškega moža in smo se mu zahvalili za njegovo delo, ki ga je opravil v korist svoje domačije, svoje družine, cerkve in občine. V imenu gasilcev se mu je zahvalil njihov zastopnik. Potem so zopet zapeli pevci žalostinko. Gospod prof. Ramsbacher z Vis. Bistrice so se zahvalili vsem številnim pogrebcem.

Odšel je. Prezgodaj po naši sodbi. Še bi ga potrebovali in pogrešali ga bomo. A Bog je odločil drugače. Počivaj v miru! Sorodnikom naše sožalje.

GLOBASNICA

Dne 26. februarja smo se poslovili od Jurija Hutterja pd. Podeva. Umrl je v 86. letu starosti. Pred dobrimi 50. leti je bil ustanovitelj »Slovenskega izobraževalnega društva v Globasnici«; bil je skromen po značaju, a marljiv kot mravlja in pravi vseznal — samouk. Zaradi svojega obširnega znanja je Podev izvršil poslanstvo, ki je seglo daleč preko meja njegovega rojstnega kraja in o katerem bomo obširneje spregovorili v eni izmed prihodnjih številk. Naj počiva v miru, žalujočim sorodnikom pa naše iskreno sožalje!

GLINJE

Preteklo nedeljo je bilo pri nas zopet nekaj razveseljivo novega. Farna mladina iz Št. Janža nas je obiskala in nam zaigrala pretresljivo igro iz kmečkega življenja »Veriga«. Pisatelj Finžgar nam v njej prikazuje življenje na vasi v veselju in žalosti, v ljubezni in sovraštvu. Zlasti ošabnost in strastna trma častihlepnega ponosa je mnogokrat kriva, da se vaško življenje spremeni v strašni pekel medsebojnega sovraštva.

Hvaležni smo šentjakobski mladini, ki nam je prav lepo predvajala to igro. Posebej je treba pohvaliti očeta Primoža, tega evangelista ljubezni in odpuščanja; pa tudi drugim igralcem gre vsa pohvala.

Ob koncu so nam pa šentjanški fantje prav lepo zapeli nekaj fantovskih, katere so nas spravile zopet v veselo razpoloženje.

Tudi Glinjčani so se odzvali v lepem številu in skoro napolnili našo dvorano na Cingelci. Le tako naprej!

Pozdrav iz Št. Ruperta

Nočemo vam odkrivati našega vsakdanjega življenja in njegovih podrobnosti. Saj bi bilo premalo papirja. Nekaj pa le lahko rečemo: pridite in si poglejte.

O tudi resnost učenja in strah pred »pikami« nas zasleduje. A vemo, da tudi to mora biti.

Če ste bili pri nas na pustno nedeljo, ste lahko videli veselo in brezskrbno razigranost. Saj nas je pust razgibal. Toda še isti večer nas je zresnilo, ko smo ob 12. uri pokleknile v kapeli ter se zazrle v resnost posta. In iz mladih duš zadonelo:

»O ne, Jezus, mi ne zapustimo . . .«

Predobro pa smo spoznale, da so duhovne vaje nekak mejnik celega tečaja, temelj za nadaljno zgradbo. Kaj smo si predstavljale o molku in tihoti, to bi povedale stene samostana, a da smo si resno prizadevale, to ve Bog. Tri cele dni smo se poglabljale v verske resnice, spoznavale božje usmiljenje in spoznavale zlasti naše bodoče življenje in nevarnosti, ki nam prete. Res smo lahko hvaležne ljubemu Bogu za milosti teh treh dni. Seveda moramo biti hvaležne tudi g. p. voditelju, ki nam je te dni govoril. Že prvo jutro nas je opomin na tabli zresnil: »Narodu bomo luč, če najdemo do vrat nebeških ključ!« Seme božje pa bo rodilo sad, le če bo te dni Jezus naš zaklad!« Po sklepu pa toliko iskrenega veselja, tako polne duše, da je bilo res preozko to zidovje zavoda.

Težko smo čakale nedelje, da se popeljemo v naravo.

Z velikim veseljem smo se takoj po zajtrku odpeljale s posebnim avtom. Četudi je naletaval sneg se nismo ustrašile. Naš prvi cilj je bilo veleposestvo »Höhenberg«. Tam smo si ogledale moderno urejeno gospodarstvo. Naša nadaljna pot, nas je popeljala v Tinje. Gospod ravnatelj tinjske šole nam je razkazal gospodarstvo in šolo. Vse nas je zanimalo, kot bodoče gospodinje pa še posebno tako lepa kurnica. Kar prehitro nam je potekel čas v Tinjah. Vendar smo dobile v šoli, kjer se vzgajajo naši fantje, bodoči gospodarji najlepše vtise. Le eno nas je motilo in zaskrbelo, ko smo videle učence te šole. Kje so drugi fantje? Kje naj dobimo me svojega življenjskega tovariša, ko pa je v šoli letos tako malo fantov! Upajmo, da bo v prihodnje bolje, saj prav v tej šoli fantje res dobro izobrazbo in podlago za življenje dobijo. Zapele smo fantom tisto, da hočemo »kmečkega«. Upamo, da nam niso zamerili, ko smo v hlevu napravile malo »reda«. — Druga postaja je bila končno na lepem griču, ki se imenuje Kamen, kjer stoji cerkev sv. Liharde. Tamkajšni gospod nam je na kratko povedal legendo o sv. Lihardi in tudi znamenitosti cerkve. Priporočile smo se se svetnici, zapele in nadaljevale pot v Št. Vid. Tam smo skupno z vso faro opravile pobožnost križevega pota, pozdravile gospoda župnika, ki nam je tudi razložil zgodovino cerkve sv. Vida. Po ozki cesti mimo sv. Primoža smo prispele v Spodnje Vinare k Vazarju. Po pozdravni pesmi smo bile v prijetno topli kuhinji bogato pogoščene. Videle smo lepo ročno delo, ki ga je napravila hčerka Micka, ki je bila tudi pred leti v Št. Rupertu v šoli. Po ogledu gospodarstva nas je g. ing. Polcer peljal v svojo drevesnico. Videle smo vzgojo mladih drevesc, za kar smo se še posebno zanimale, saj se tudi me učimo sadjarstva. Vsaka je hotela ugotoviti na kakšen način je to in ono drevesce cepljeno. Gospod inženir nam je navdušeno razlagal in nam tudi narezal cepiče od raznih vrst jablan, da smo jih prinesle s seboj. Če bodo rastli in rodili, nas bo gotovo s. prednica povabila na dobro marmelado ali na mošt. Kako lepo je bivati v taki gostoljubni družini, če tudi le eno uro. Sestre so gotovo rade sprejele zadnji pozdrav, saj so jih povabili, da naj tudi drugo leto zopet pripeljejo svoje gojenke. Ob sončnem zahodu smo videle še Zablatniško in nato še Klopinjsko jezero. Zelo spokojni sta bili, obe vklenjeni v led. Tudi Škocijan in pozdrav tako nestransko naprednemu g. župniku smo vključile v naš potni program. Po ogledu cerkve smo se na grobu spomnile v molitvi g. župnika Ražuna, g. Poljanca. Gosp. žup. Koglek je nam orisal njihovo veliko delo in žrtev za svoj narod. Videle smo krasno stavbo, bodoči farni dom, kamor smo že povabljene, da pridemo igrat. Upamo, da se bodo naše naslednice iz šole rade odzvale. V tem nedovršenem domu pa je najmodernejša zadružna hladilna naprava »Tiefgefrieranlage.« Začudeno smo gledale, saj kaj takega skoraj še nismo videle. Končno smo se odpeljale preko Sinče vesi v Velikovec in domov, kjer smo po stari navadi presenetile zavod s pesmijo pred Marijo.

Spomin na ta izlet nam bo ostal ker smo videle veliko koristnega in za življenje potrebnega. V prvi vrsti pa smo še bile spoznale lepoto naše lepe Podjune.

Takih izletov si želimo še več. Ali naj pridemo tudi k vam? Če ne pa Vi vsi gotovo 3. maja k nam na sklepno prireditev.

G o j e n k a gospodinjske šole

Gojenke gospodinjske šole čč. sester v Št. Rupertu pri pouku

KOKOŠJEREJA

Kako dvigniti donosnost te panoge gospodarstva?

Kokošjereji na kmetijah pripisujejo še vse premalo pomena. Od nje bi vseeno radi imeli veliko dohodkov, dela in stroškov pa malo. Ali je to dosegljivo? Seveda je in niti ni treba zato rediti na kmetiji več kokoši. Treba je le racionalizirati kokošjerejo, kajti vsaka kokošjereja se ne izplača. Kako pa lahko imamo koristi od kokošjereje?

Kdo naj redi kokoši in koliko naj jih redi?

Na to vprašanje se sicer ne da odgovoriti na splošno, vendar veljajo nekatera načela. In o teh bo danes govora. Kokoši naj redi le tisti, ki ima za to potrebne pogoje. Ti pogoji so: kokošnjak ali kurnik, zadosti veliko izletišče in dobro krmljenje ob skrbni negi. Število kokoši nesnic ali jajčaric se ravna po velikosti kurnika in po možnosti za prodajo jajc. Da se bo delo s kokošmi na kmetiji izplačalo v zadostni meri, je treba rediti najmanj 30 do 50 kokoši.

Če so vse te možnosti dane, je treba še pravilno gojiti in negovati kokošjo družino. Najbolj važna je vzreja piščancev. Ako hočemo imeti zadovoljiv uspeh, moramo pomniti naslednje:

Piščančke kupujemo samo v priznanih valilnicah, ki jih stalno nadzoruje odbor za licenciranje. Te valilnice morajo odgovarjati zahtevam glede storilnosti pri valjenju, odgoje naraščaja in vzreje živali za pleme in zakol. Največjo važnost je treba polagati na zdravstveno stanje živali. V priznanih valilnicah je vsaka žival posebej pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. Iz tega sledi, da si le z nakupom piščet iz takih priznanih valilnic moremo zagotoviti sigurno osnovo za donosno kokošjerejo.

Katera pasma je najbolj pripravna?

V tem oziru si je treba biti na jasnem kaj pravzaprav hočemo: ali samo obilo jajc ali obilo jajc in mesa. Če hočemo dobiti od kokoši obilo jajc, vzamemo lahke pasme, ki bolj pridno iščejo hrano in porabijo tudi manj krme, kot srednje težke pasme, ki jih gojimo za visok donos jajc in mesa.

V vrsti lahkih pasem prideta v prvi vrsti v poštev bela italijanka ali leghorn in italijanka jerebičje barve. Izmed srednje težkih pasem pa pridejo v poštev pri nas New Hampshire, Rodelandka ali Barred-Rocks. Pravilo naprednega in dobičkanosnega kokošarstva je, izsiliti od kure kolikor mogoče veliko število jajc v prvih dveh letih, nato pa jo opitati in pod nož z njo. Torej bo treba že pri nakupu piščančkov pomisliti na to, koliko starih kur-jajčaric bo treba do jeseni izločiti. Stalež kokoši naj bo sestavljen tako, da izkazuje 60 odstotkov enoletnih kur in 40 odstotkov dveletnih kur. To pa zato, ker se nesenje jajc v drugem letu zmanjša za 25 odstotkov. S stalno selekcijo (odbiro) odstranjujemo slabe, bolehne in stare jajčarice in na ta način dvigamo rentabilnost svoje kokošjereje. Pri nakupu novih piščančkov ne gledamo na ceno, temveč na vrednost! Zdrave in zmožne jajčarice pridejo lahko samo iz obratov, ki strogo odbirajo živali, nasajajo peteline iz dobrih rodov, nadzorujejo število in težo jajc, držijo kokoši pod stalnim zdravniškim nadzorstvom in si poleg vsega tega še beležijo vse ugotovitve, da morejo na podlagi teh izvajati čim skrbnejšo odbiro.

Kdaj naročamo jarčice?

Čas naročanja jarčic je zelo važen činitelj v kokošjereji. Priznane valilnice imajo za ugodne dobavne dobe zabeleženih že mnogo naročil. Jarčic pa ni mogoče imeti na zalogi. Čas dobave jarčič je med začetkom marca in sredino maja. Lahke pasme nasajajo prej, težje pa kasneje.

Ob pravilni odgoji bodo pričele nesti jajca že v avgustu do oktobra in dajale draga jesenska jajca ravno v času, ko nehajo stare kure nesti. Mladih jarčic seveda v odgojni dobi s hrano ne smemo siliti; dajemo jim sicer beljakovine, toda ne preveč, ker se sicer kmalu potem, ko so že začele nesti, začnejo goliti.

V prvem tednu po izvalitvi piščančkov mora biti temperatura pod kokljo ali pod grelcem 32 stopinj Celzija, v prostoru za piščančke pa od 20 do 22 stopinj Celzija. Temperatura pod kokljo ali grelcem pada potem od tedna do tedna za 2 do 3 stopinje. Že pred prihodom jarčic mora biti vse dobro segreto. Največkrat se prehladijo jarčice zaradi nepravilne nege v prvih tednih odgoje, ne pa na transportu, kajti v valilnicah vedo, kako jih je treba zavarovati pred nevarnostmi med transportom. Jarčice bodo doma dobro uspevale, če bodo imele na razpolago razen pravilne temperature še dovolj svežega zraka (kure rabijo veliko kisika), če jih bomo varovali prepiha, ako bo zadosti krmilnic in korit za pitno vodo. Le pod takimi pogoji se bomo izognili izgubam. Posebno v prvih tednih naj imajo jarčice tudi ponoči svetlo. To pa zaradi boljšega prirastka na teži. Kot stelja so se v kurnikih prav dobro obnesli oblanci, senene rože in sesekljana slama. Žaganje ni primerno in ni priporočljivo.

Kako odgajamo piščančke?

Dandanes odgajamo piščančke v času, ko je še mraz. Zato morajo biti še nekaj tednov zaprti na toplem. Razumljivo je, da mora biti krma bogata na hranilnih snoveh, vitaminih in rudninskih snoveh, če naj se piščančki zadovoljivo razvijajo v močne živali tudi brez sončne svetlobe. Zato ni umestno štediti z dobro krmo. Le pravilna hrana preprečuje bolezni in daje živali že v odgojni dobi potrebne osnove za dobro nesnost V prvih 6 do 8 tednih krmimo jarčice s krmo za piščančke, ki jo kupimo v trgovini.

Ta je že sestavljena po zadnjih izsledkih na področju živalske prehrane. V prvih 6 do 8 tednih porabi jarčica 1½ do 2½ kg take krme. Krmljenje jarčic s kupljeno krmo prihrani kokošjerejcu precej dela in ga obvaruje pred napakami, ki bi jih sicer mogel zagrešiti. Tako krmo dajemo živalcam popolnoma suho na prosto uporabo in skrbimo, da bo v koritcu vedno dovolj prostora za vse. Posebno je treba paziti na to, da imajo živalce vselej zadosti pitne vode, ki pa ne sme biti premrzla. Piščančki imajo radi zeleno krmo in jim zato postrežimo z njo.

V bistvu bi bilo vse povedano in od vas je sedaj odvisno, kako boste uspeli. Če boste posvetili tudi kokošjereji tisto skrb, ki je potrebna, uspeh prav gotovo ne bo izostal. Seznanite tudi svojo mladino s kokošjerejo. Naj ona krmi kokoši in skrbi za vodo, koklje, jajčarice in naraščaj ter za vsestransko snažnost. Ob vidnem uspehu ji bo gotovo prišlo veselje do kokošjereje, starejšim pa bo odpadla marsikatera skrb in delo.

Kakšen stroj naj kupim?

(Nekaj nasvetov glede nakupa strojev in orodja)

Spričo velike ponudbe ter izbire kmetijskih strojev in orodja se je vedno težje odločiti za tisto, kar bo v resnici vsestransko odgovarjalo našim potrebam. Večina kupcev pride šele kasneje na to, da so pravzaprav kupili narobe. Toda takrat je že prepozno. Že pred nakupom je zato treba stroj oziroma orodje, ki pride v poštev, preizkusiti, primerjati njegovo uporabnost z zahtevami dela na kmetiji, in temeljito preudariti nakup. Vsekakor je neobhodno potrebno, da si je kupec sam popolnoma na jasnem: kaj potrebuje in za kaj misli stroj uporabiti. Na izbiro je vse polno strojev in orodja za eno in isto delo. Pa ne samo to, tudi informacije, ki jih dobi o kakem stroju ali orodju, se ne ujemajo vedno. Navsezadnje je tako daleč kot tisti, ki si misli nabaviti nov avto in vidi vsak dan novo znamko, o kateri zastopnik trdi, da je edina, ki prihaja v poštev za kupčeve potrebe.

Zato vidite, da si je treba biti na jasnem, kaj pravzaprav potrebujemo in za kaj? Toda kakšne možnosti pa imamo, da pridemo do pravega sklepa?

Najprej povprašamo soseda, ki že ima stroj, kakršnega si mi mislimo nabaviti. Seveda to, kar nam bo on povedal, ne bo vedno držalo. Kajti prvič je tako, da se zdi temu koristno to, drugemu pa ono, drugič pa je naravno, da nihče ne prizna rad, da ga je polomil. Le malo je ljudi, ki to tudi priznajo. Kar pomislite na lastnika avtomobila! Mislite, da vam bo ta rad povedal, koliko izdatkov ima s popravilom in da le z zadnjimi močmi pripelje čez ta ali oni klanec? Da si človek ustvari iz takih povpraševanj jasno sliko, mora biti že dober poznavalec ljudi. Boljše so že izkušnje, ki jih lahko dobimo, če si ogledamo delovanje stroja pri praktičnem delu.

Povpraševanje in ogledovanje pa tudi še ni vse in lahko vkljub temu še ne kupimo pravega stroja. Druga možnost, da izključimo napačen kup, pa je v tem, da zahtevamo, naj nam predvajajo praktično delo stroja na naši kmetiji in se dogovorimo s prodajalcem, da bomo pogodbo sklenili le, če bo stroj brezhibno deloval in odgovarjal našim vsestranskim potrebam. Izkušnja nas namreč uči, da ga ni stroja, ki bi na vsaki kmetiji enako dobro opravljal potrebno delo. S tem, da nam predvajajo delo stroja na naši kmetiji, pridemo do gotovih spoznanj. Trgovci, ki se svoje odgovornosti zavedajo, nam bodo radi ustregli. Če pa ne, no potem pa vemo, kaj nam je storiti. Saj je še dovolj drugih strojev na izbiro.

Ob veliki finančni obremenitvi, ki jo predstavlja mehanizacija kmečkega obrata, je nujno potrebno, da dobro premislimo vsak nakup. Imeli bomo tudi potem večje veselje s strojem, ki bo res uporaben za delo.

Če pa se sami ne zanesemo, pa imamo še možnost, da zaprosimo preizkusno postajo v Wieselburgu, ki preizkuša poljedelske stroje in orodje ter sestavlja poročila o svojih dognanjih. Toda od te dobimo predvsem tehnične podatke, ne bomo pa mogli ugotoviti, če je stroj pripraven tudi za delo na naši kmetiji.

Dragocene informacije lahko dobimo tudi od Avstrijskega kuratorija za tehniko v kmetijstvu, ki objavlja svoja dognanja o raznih strojih v listu »Praktische Landtechnik".

Če se poslužimo omenjenih dveh ustanov, bo treba stopiti v zvezo s kmetijskim tehnikom, da nam on na podlagi poročil, katera smo dobili od preizkusne ustanove za kmetijske stroje v Wieselburgu in od Avstrijskega kuratorija za tehniko v kmetijstvu, poda svoje mnenje o stroju in nam svetuje, kaj naj kupimo.

Vsekakor pa si zapomnimo eno: Le po temeljitem preudarku si nabavimo poljedelske stroje in orodje!

Uvedba poljedelskih strojev in orodja na kmetiji more načelno izpolniti troje nalog:

Skrajšati delovni čas, olajšati delo in izboljšati uspeh dela. Pravilno je, če si najprej nabavimo tiste stroje, ki nam prihranijo težko telesno delo, in take, ki privedejo do povečanega uspeha pri proizvodnji, najsibo to s povečanimi dohodki ali zmanjšanimi stroški. Tehnizacija zasleduje v prvi vrsti gospodarski cilj: znižanje proizvodnih stroškov. Razen tega pa mora izpolniti tudi socialno nalogo: napraviti kmečko delo več vredno.

Za tistega, ki je odgovoren za kmetijo, ni vedno lahko spoznati med vsemi možnostmi tehnizacije tiste ukrepe, ki imajo prednost pred ostalimi in pravilno oceniti, do kake mere lahko mehanizira svojo kmetijo. To pa ne velja samo za poljsko delo, ampak tudi za gospodinjsko.

ROK ZA PREDLOŽITEV DAVČNIH IZJAV ZA LETO 1958 SO PODALJŠALI

Finančno ministrstvo je sporočilo, da je podaljšan rok za predložitev davčnih izjav za leto 1958 finančnim uradom. Do 31. marca je treba oddati izjave k davku na blagovni promet, do 30. aprila pa izjave k davku na dohodnino in k obrtnemu davku.

Našim gospodinjam

Kupili bomo . . .

(Bodočim mamicam v premislek)

Biti mati, je lepo! Pričakovanje deteta naj bo vsaki ženi v srečo in radost, zavedati pa se mora tudi dolžnosti in velike odgovornosti, ki jih nalaga materinstvo. Ne zadostuje le prirojena materinska ljubezen in skrb do otroka. Za otrokov razvoj in za materino zdravje je potrebno, da je mati poučena o vsem.

Devet mesecev do prihoda novega zemljana se zdi dolga doba, zato nekatere matere odlašajo s pripravljanjem otroške opreme. Po izložbah ogledujejo razpostavljene plenice, srajčice, skratka vse tisto, o čemer ljubeče srce bodoče mamice sanja za svojega težko pričakovanega otročička. A to je mnogo premalo!

Nikoli ne vedo, če jih ne bo prehitelo; tedaj ne bo več časa in pripravljenega ni še ničesar. Zato, matere, skrbite za dojenčkovo opremo čimprej, že po nekaj mesecih pričakovanja. Vsak mesec si nabavite par kosov, zarobite nekaj pleničk itd. Dva meseca pred porodom naj bo vse pripravljeno, ker le tako boste zadnje mesece brezskrbno pričakovale veliki trenutek. Tudi izdatkov ne boste tako občutile, če oskrbite vsak mesec nekaj, kakor pa če kupite vse hkrati.

Vsaka mati, predvsem še, če čaka prvega otroka, velikokrat v strahu pričakuje svoje ure, ker ji je lastno telo postalo uganka. Vsaka nosečnica se mora predvsem zavedati, da nosečnost ni bolezen. Ženino telo je postalo čudovita zibelka, v kateri bo devet mesecev zorel sad, skrivnosten dar mogočne narave. Ko se v ženi porodi slutnja, da se je v njenem telesu zarodilo novo življenje, naj jo prva pot popelje k zdravniku. Prvi tedni nosečnosti so za otrokov razvoj ogromne važnosti. V kasnejši dobi bo obiskala nosečnica zdravnika enkrat mesečno, da bo nadzoroval potek nosečnosti.

Dan poroda precej natančno izračunamo, če od prvega dneva zadnjega mesečnega perila odbijemo tri mesece in prištejemo sedem dni. Na primer: prvi dan zadnjega mesečnega perila je bil 3. marec. Računamo:

3. marec — 3 mesece + 7 dni = 10. december. Dan ni povsem točen, porod utegne biti nekaj dni prej ali pozneje.

Če gre za normalno nosečnost, naj bodoča mamica tole upošteva:

Živi svoje običajno življenje! Delo in počitek naj bosta primerno razdeljena, bodi mirna, brez vsakega strahu in zaskrbljenosti.

Ne boj se telesnega dela, ki si ga bila pred nosečnostjo vajena. Ogibaj se le dviganja in prenašanja težkih stvari, voženj s kolesom, avtobusom in vozom, zlasti po slabih cestah. Zadnja dva meseca pa počivaj pogosteje. Ženam v poklicu nudi socialni zakon določeno dobo predporodniškega in porodniškega dopusta. Te olajšave so pravilne, ker počitek v osmem in devetem mesecu pospešuje otrokov razvoj.

Pazi na čistočo telesa in telesnega perila. Bivanje na svežem zraku je za zdravje noseče žene zelo važno.

Obleka naj bo ohlapna, vsa teža obleke mora viseti na ramah.

Prehrana naj bo domača, mešana. Važna sta zelenjava in sveže sadje. Ogibaj se alkohola in močne prave kave ter skrbi za redno stolico. Pozimi vzemi vsak dan po jedi 1—2 žlici ribjega olja.

Obišči zobozdravnika, da ti popravi poškodbe in vprašaj zdravnika, če se ti porajajo krčne žile.

Pripravi si prsa za dojenje. Utrjuj si nežno kožo prsne bradavice in okolice tako, da jo vsak dan umivaš z gobo ali platneno krpo, namočeno v mrzli vodi.

Ne bodi babjeverna. Zagledanje, uročenje in tako dalje so le praznovernost. Prosi Boga in Mater božjo, da ti dasta svoj blagoslov.

Drži se teh nasvetov — lep in zdrav bo tvoj otrok!

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, šivalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK

ZAGORJE—ŠT. LIPŠ. P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastonj

Rdeči križ – sto let

Rdeč križ na belem polju — komu je neznano to znamenje? Vidimo ga na rešilnih vozovih, na rokavu sanitejca, na kapi bolniške sestre. Zdi se nam samo po sebi razumljivo, da ob velikih prireditvah visi bela zastava z rdečim križem, kjer dobiš prvo pomoč, če ti je slabo, kjer obvežejo ranjenca, kjer poskrbe prevoz v bolnico. Vedno pa ni bilo tako. Še pred 100 leti je mnogo ljudi umrlo, ker ni bilo organizacije, ki bi za vse to skrbela.

Leta 1859. se je pri Solferinu, vasi v Severni Italiji, vnela strašna bitka. Francozi in Piemontezi so premagali Avstrijce. Med avstrijskim moštvom je bilo veliko vojakov Hrvatov in Slovencev. Na bojnem polju je ostalo 40.000 ranjencev, ki so povečini pomrli. Nikogar ni bilo, ki bi jim obvezal rane, jih peljal v bolnico ali jim dal vsaj čašo vode. Tako so mnogi lažje ranjeni umrli zaradi žeje. Obširno polje je hranilo v brazdah mesto semena in žita — ranjence.

Vse to je videl švicar Henri Dunant, ki ni bil v Solferinu kot vojak, ampak je hotel od Napoleona III. neko dovoljenje. Sam je bil sin bogate meščanske družine iz Ženeve, ki je imela mnogo posesti in velike mline, državljan svobodne Švice. To gorje na bojnem polju ga je tako pretreslo, da ni imel več mirne ure. V njem se je spočela misel o »rdečem križu«. Ni ga zapustila. Pozabil je, čemu je prišel v Solferino. Ni ga brigala več družina ne grožnje, da ga bodo razdedinili. Ves se je predal ideji. Hodil je po vladarskih dvorih, predaval med bogatimi in revnimi. Vedel je, da organizacija, kakršno si zamišlja on, potrebuje naklonjenost oblastnikov in denarnih sredstev. Vse je delal brezplačno in res priklical v življenje mednarodno dobrodelno organizacijo »Rdeči križ« s sedežem v Ženevi. Tako je bil l. 1864 podpisan »Ženevski dogovor« (Genfer Abkommen). Imel je namen: **1. zboljšati stanje ranjencev in bolnikov na bojiščih; 2. zboljšati stanje ranjencev, bolnikov in brodolomcev vojnih mornaric; 3. zboljšati stanje vojnih ujetnikov, 4. zboljšati stanje civilnih oseb med vojno (begunci, prisilni delavci, izseljenci).** To je torej najpomembnejša človečanska organizacija, ki je razširjena po vsem svetu in pomaga ne glede na narodno in versko pripadnost.

Rdeči križ je med vojno nepristranski posredovalec v vseh karitativnih zadevah. Pomaga ranjencem, oskrbuje begunce, išče pogrešane, nudi streho brezdomcem.

Henri Dunant je za svojo človekoljubno ustanovo sprejel l. 1901 mirovno Nobelovo nagrado. Organizacija je postala nepogrešljiva. Sam pa je ostal zapuščen in neznan. Ker je vse delal brezplačno (bil je dolgo tajnik organizacije Rdečega križa), je čisto obubožal: do ene suknje in ene srajce. Celih 10 let je bil nihče, doma nikjer; lahko bi rekli potepuh, kateremu ni bilo konec ceste. Edino suknjo, ki je bila zelo obrabljena, je namazal s črnilom, da se ni poznalo, kako grda je že. Ovratnik na srajci si je namazal s kredo, da je bil bolj bel. S slike, ki jo najdemo v leksikonih, nas gleda simpatičen mlad mož s črno dvojno brado. Če bi ga pa v letih krize srečali, bi videli zapuščenega, osamljenega moža, ki ga nihče noče pripoznati za ustanovitelja »Rdečega križa«.

Konec ceste je bil zanj v Heidenu v Švici. Slabotnega so vtaknili v krajevno bolnico, ki je bila obenem ubožnica. Tam je živel s svojimi spomini v mali sobici, oskrbovan od sester »Rdečega križa«. Svet se ni več brigal zanj, čeprav mu je bil dolžan toliko hvale. Umrl je leta 1910. Imenovali so ga tudi »Solferinski norec«. Zaradi pogleda na ranjence pri Solferinu je postal pozoren na posledice vojske. Vedel je, da vojske ne bo mogel preprečiti, mogel pa bo omiljevati njene posledice.

Dragi mladi bralec: si ti član mladinskega Rdečega križa, si voljan darovati, kadar otroci s škatlo za darove pridejo do tebe; si morda napravil tečaj za prvo pomoč?

Mnogi mali darovi tvorijo veliko vsoto, s katero je pomagano milijonom trpečega človeštva. Morda si bil te pomoči deležen tudi ti, morda je boš še potreben.

Za mladino in prosveto

Kako pripravljamo igre

Ali je sploh potrebno, o tem govoriti? »Saj itak vsak dobro ve«, mi boste dejali, »kakšno delo je treba vršiti, predno moremo s kako igro na odru nastopiti. Do gotove mere to drži, vendar je med mladino še precej fantov in deklet, za katere bo to, kar jim bomo napisali, novo. Pa začnimo!

Recimo, da se v vaši vasi že dolgo ni uprizorila kaka igra in bi hoteli poživiti ali pa sploh na novo začeti z uprizarjanjem iger v fari; kaj boste, dragi fantje in dekleta, naredili?

Najprvo je treba nekoga, ki bo vso stvar vzel v roke in sklenil: »Da bo med nami začelo rasti zanimanje za igre, bom poskrbel jaz.« Kajne, čudite se, da bi moglo samo od enega biti odvisno ali se bo v vaši vasi uprizorila kaka igra ali pa ne. Pa je tako. Poskusite enkrat in videli boste, da uspeh ne bo izostal.

Ko ste napravili sklep, da boste igrali, potem bo treba premisliti, kdo bi imel v vasi veselje do igranja. Videli boste, da je marsikdo, ki bi hotel nastopiti na odru. Čim veste, na koliko fantov in deklet se morete zanesti, boste poskrbeli primerno igro. Obrnili se boste na centralo »Krščanske kulturne zveze« v Celovcu, kjer vam bodo radevolje ustregli.

Ko boste imeli vloge v rokah, jih bo treba primerno razdeliti. Po naravi resen človek bo težko igral veseljaka. Človek, ki vedno tiho govori, takega, ki mora vedno zapovedovati itd.

Čim so vloge razdeljene, pa boste napravili prvo bralno vajo. Taka bralna vaja je potrebna, da se vsak igralec podrobno seznani z vsebino igre. Ne sme poznati le svoje vloge! Kako bi se mogel vanjo uživeti, če ne bi poznal celotnega dejanja? Pri prvi vaji pa se bodo igralci učili tudi pravilno brati in poudarjati, saj dela marsikomu v slovenščini naglas težave. Do druge vaje pa se bodo naučili že gotov del vloge na pamet, dokler po več temeljitih vajah ne bodo znali svojih celotnih vlog.

Osebo, ki igro z igralci naštudira, imenujemo režiserja. Ta mora igralcem pri vajah vse napake popravljati: da se vžive v svoje vloge, kot bi sami vlogo živeli, da ne stoje kot pribiti vedno na enem in istem mestu odra, da ne kažejo gledalcem hrbta in da razločno govorijo. Igralci pa morajo tudi paziti, kdaj naj gredo na oder. Na kratko: biti morajo med igro res pri stvari, da bo igralcem uspeh docela zagotovljen in bodo gledalci zadovoljni odhajali na svoje domove.

Mnogokrat se tudi pripeti, da kak igralec odpade. Prinesel je svojo vlogo nazaj. Ne ljubi se mu več igrati. Pač ni pripravljen za skupnost kaj žrtvovati. V takem slučaju nikakor ne vreči puške v koruzo, ampak poiskati hitro drugega igralca; če je tehnično izvedljivo, pa bo morda prevzel nekdo še k svoji vlogi dodatno tudi drugo. Režiser mora biti do skrajnosti potrpežljiv. V nobenem slučaju ne sme omagati, ampak mora z železno voljo zasledovati svoj cilj. Če se je odločil s svojimi igralci n. pr. v šestih tednih z igro nastopiti, potem bo to tudi izvedel.

14 dni pred javnim nastopom bodo igralci že začeli opozarjati in vabiti vaščane na igro, kajti dobra udeležba mora biti že v naprej zagotovljena. Pri tem pa ne pozabiti, da vabilo po lepakih ne zadostuje. Treba je še objave v časopisu, predvsem pa vabil od osebe do osebe. Taka reklama je najboljša in gotovo uspešna.

Dan prireditve je napočil. Vse je v napetem pričakovanju. Režiser, igralci in gotovo tudi gledalci.

Lepo je, če ob začetku prireditve nekdo navzoče pozdravi ter na kratko obrazloži vsebino, v kolikor je to za lažje razumevanje potrebno. Nato sledi dejanje za dejanjem, pri čemer igralec najde svoje zadoščenje, ko vidi, s kakšnim zanimanjem sledi občinstvo igri.

Mnogo dobrega lahko naredi igralec. Saj vpliva z igranjem na vsakega gledalca, ga pomaga kulturno oblikovati, ga navdušuje za višje ideale.

Marsikdo od mlajših gledalcev bo hotel po dobro uspeli prireditvi pri prihodnji igri tudi nastopiti na odru, saj je spoznal, da je prosvetno delo res nekaj lepega. Kaj film, musikboks, ples in drugovrstna plehka zabava! Če vse primerjamo z dobro igro, se bomo brez pomisleka zanjo odločili. Radi sodelujmo pri igrah! Skrbimo za to, da se bo odrska umetnost povsod v naših vaseh uveljavila! Torej pogumno na delo!

Program „Pasijona“ v Podjuni!

Za letošnji postni čas je Katoliško prosvetno društvo v Globasnici pripravilo »Pasijon« ali »Trpljenje našega Gospoda Jezusa Kristusa«. Je to izredna prireditev, ki oživlja stare slovenske pasijonske tradicije na Koroškem in zato že sedaj nanjo vse naše bralce opozarjamo in jih vabimo, da se predstav v čim večjem številu udeleže.

Vse predstave bodo pri Šoštarju v Globasnici

V soboto, dne 7. marca predstava za otroke. Začetek ob pol 3. uri popoldne.

V nedeljo dne 8. marca ob 2. uri popoldne predstava za globaško faro.

Vstopnice so že sedaj naprodaj v gostilnah Šoštar in Štekl.

V nedeljo, dne 15. marca ob 2. uri popoldne predstava za dekanijo Šmihel. Vstopnice so naprodaj v naslednjih župniščih: Šmihel, Vogrče in Pliberk.

Na cvetno nedeljo, dne 22. marca, bo predstava za dekanijo Dobrlo ves. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnice so naprodaj v Dobrli vesi v dekanijski pisarni in pri prevozniku Štefanu Sienčniku. V Žitari vesi, Železni Kapli in Škocijanu pa v župnišču.

Urejen je tudi prevoz in vsa pojasnila dobite pri č. g. domačem župniku. Da bo moč urediti vse potrebno za gladki potek predstave, prosimo vse, da si vstopnice nabavijo vsaj do petka opoldne pred vsako prireditvijo.

Vse prijazno vabi

ODBOR

Anton Medved:

Mladini

Po žilah tvojih teče zdrava kri,
nedolžno, jasno sijejo oči.
Mladina, ti budiš nam upe zlate;
srce nam dvigajo pogledi nate.

Le pevaj zdaj, mladosti se raduj!
Nebeški angel te nesreč varuj!
A v cerkvi, šoli in domači hiši
nauke lepe zvesto v dušo piši!

Gojimo te v ljubezni in skrbeh;
sadov prineseš nam v bodočih dneh,
če nikdar ne izgine iz srca
do doma ti ljubezen in Boga.

„Revček Andrejček“ v Št. Jakobu

»Revček Andrejček« je ena izmed najbolj znanih in priljubljenih ljudskih iger in je zato preromala skoro vse podeželske in tudi mestne odre. Tudi v Št. Jakobu so ga uprizorili pred 30 leti.

Dejanje se vrši v preteklem stoletju, ko so bile socialne razmere popolnoma drugačne in je na vasi vladal vsemogočni bogati gruntar - župan. Dovoljeval in prepovedoval je zakone med gruntarji in bajtarji ali hlapci in ko se je hlapec pri njem izgaral in oslabel, je pač postal revček, kot je bil Andrejček, odvisen od miloščine kmetov. Iz takih nesocialnih razmer je tudi nastala Cankarjeva drama »Hlapec Jernej in njegova pravica«, ki je seveda umetniško in dramatsko mnogo močnejša.

Četudi je igra stara, ima svojo privlačnost prav v tem, da se nam zasmili ta revček, ki je kljub svoji revščini dobrega srca in hoče pomagati drugim in krivico poplača z dobroto. Posebno prisrčno je razmerje med Maričko—hčerjo župana Hrastarja in med revčkom Andrejčkom in se pokaže tudi v medsebojni pomoči.

Farna igralska družina je uprizorila igro v nedeljo, 1. marca popoldne in zvečer. Sicer smo od nje že vajeni iger na precejšnji višini, toda »Revček Andrejček« nas je še posebno prijetno presenetil. Predvsem je to zasluga igralca glavne vloge, g. Franca Rasingerja. Vlogo je izoblikoval tako pristno in doživeto in dosledno v glasu, kretnji in mimiki, da je to njegova morda izmed vseh iger najboljša vloga in da je doslej le malokdo tako izvrstno podal to težko vlogo. Vzporedno z njim je podala gdč. Mili Gabriel vlogo Maričke tako doživeto in prisrčno, da nas je radi tega morala ganiti njena usoda, tako povezana z revčkom Andrejčkom. Toda tudi vsi ostali igralci so vloge dobro podali, ker so dobro znali besedilo in se vsi potrudili, da je igra dosegla tak uspeh. Dobre so bile maske in scenerija, le dvorana je bila premajhna. Igro je režiral naš dosedanji režiser preč. g. Vinko Zaletel. Radi oddaljenosti pa seveda vedno teže prihaja k nam in bo treba, da kmalu kdo iz Št. Jakoba prime igre v svoje roke.

Igro so igrali popoldne in zvečer, kar je za to dolgo igro velik napor in se čudimo, da so vzdržali na višini, zlasti revček Andrejček, ki je bil to pot res revček. Požrtvovalni igralski skupini pa k uspehu čestitamo.

VABILO

Radi velikega zanimanja, na željo mnogih, ponovi Farna igralska skupina v Št. Jakobu v **nedeljo, 8. marca ob pol osmih** zvečer igro.

»REVČEK ANDREJČEK«.

Ljudska igra v petih dejanjih iz polpreteklega časa.

„Dekle z biseri“ v Dobrli vesi

Pri nas smo kulturno zelo delavni. Četudi nosi veter sneg, napolnimo našo dvorano do zadnjega kotička, da vidimo kaj nam nudi domače društvo. Naš prosvetni referent je organiziral za 22. februar zgodovinsko igro »Dekle z biseri«. Igra ima globoko versko vsebino, tako da je s svojimi lepimi prizori tudi za postni čas primerna. Igralci so v odgovarjajočih oblekah in zato pripravljenem odru podajali to igro tako lepo, da je bila za vsakega doživetje in za marsikaterega važen pouk. Upamo, da bodo tej igri sledile sedaj še druge; saj ni treba, da je vedno tako obširne vsebine. Predsednik društva je v svojem nagovoru navedel tudi nekatere važne zgodovinske podatke o Jeruzalemu, kjer se godi ta igra. Dejal je, da je ostala prava kultura na odru in da ni šla v film, kjer igrajo vloge samo še denarji. Poleg tega so filmi navadno v tujem jeziku.

Narodni pregovori o pridnosti in lenobi

Brez potu ni medu.
Čič ne da nič.
Po storjenem delu človek sladko počiva.
Pridnemu en »danes« več velja nego lenuhu dva »jutri«.
Lenoba je vsega hudega mati.
Pečeni golobje nikomur v usta ne lete.
Pri vsakem uboštvu je pol lenobe.

P I S A N O B R A N J E

Slovenec v večnem ledu

V Zborniku Svobodne Slovenije, o katerem poročamo na drugem mestu, piše Vojko Arko:

„Slovenci smo živeli daleč od polarnih ozemelj. Vse naše skromno poznavanje ledenih pokrajin smo črpali iz tujih virov. Nekaj napetih povesti iz Aljaske, v katerih so nam inozemski avtorji govorili o pasjih vpregah, ledenih prostranostih in lovskih dogodivščinah, pa kak potopis, preveden iz angleščine ali ruščine, potem pa odstavki v šolskih knjigah in notice v časopisju — to je približno vse, kar smo v našem jeziku o zemljah okrog tečajev premogli. Sicer je verjetno, da je med mornarje-pustolovce, ki so v zadnih dveh stoletjih lovili tjulnje in kite po polarnih morjih, kdaj izgubil kak naš rojak. Še bolj gotovo pa je, da so sodelovali sinovi in vnuki naših naseljencev v oddelkih severenoameriške mornarice in letalstva, ki so po drugi svetovni vojni podvzeli velike kombinirane operacije za raziskovanja šestega kontinenta. Vendar bo res, da je prvi naš človek, ki je zavedno kot Slovenec in Argentinec stopil na polarna tla, Dinko Bertoncelj."

Še kot napol otrok izselil v Argentino, tam postal smuški prvak in se je potem udeležil argentinske ekspedicije na Himalajo, kjer so poskusili splezati na 8000 metrov visoki vršac Daulaghiri. Po povratku ekspedicije v Argentino je bil pozvan s strani vlade, da se pridruži argentinski znanstveni ekspediciji, ki raziskuje pokrajine večnega ledu okrog Južnega tečaja. V zadnjih letih je Južni tečaj (pol) postal vedno v večji meri predmet raziskovanj, saj skrivajo gmote večnega ledu pod seboj skrivnosti in naravne zaklade, ki utegnejo jutri igrati veliko vlogo v svetovnem gospodarstvu in politiki.

Tukaj prinašamo izvleček iz Bertoncljevega dnevnika, ki ga piše na oporišču „Belgrano" sredi večnega ledu.

15. marca 35° pod ničlo

Po dolgem času imamo zopet lepo vreme. Suhi pršič na trdni podlagi. Z Meijasom sva smučala skoraj do pol osmih zvečer, ko je sonce počasi zahajalo in je na vzhodni strani začela vzhajati luna kot ogromna ledena gora. Taki trenutki — eno samo veliko doživetje — prevzamejo človeka z naravnost pobožnim spoštovanjem do čudovite narave. Med kosi ledu, ki plavajo v morju, se bleščijo ogromne ledene gore, ki jih z zahoda še obseva sonce, z druge strani so pa že nadahnjene z bledo lunino svetlobo. Malo domišljije je treba, da že vidiš bajne ledene gradove, obzidja, stolpe vseh mogočih oblik. Proti jugu se izgublja pogled na brezkončnih ledenih poljanah, kjer so radijski stolpi naše postojanke edina vidna točka v beli brezmejnosti. Vse je tiho, le rahli pasji laježi, ki ga prinaša rahla južna sapa, vnaša znak življenja v molčeče samote. Obzorje žari v prelepih, čeprav bledih barvah, ki se prelivajo druga v drugo. Počasi pada na zemljo mrak in šibka svetloba ne izgine vso noč, kajti v tem letnem času se nikdar ne stemni do konca.

12. maja 39° pod ničlo

Vreme je mrzlo in vetrovno, tako da se nisem ves dan premaknil iz bajte. Zabaval sem se s prebiranjem starih pisem in ogledoval sem slike, ki sem jih slučajno prinesel s seboj. Žal mi je, da nimam s seboj več knjig in slik iz hribov. Prijetno je gledati slike znanih sten in gora, čeprav sem jih že stokrat videl. Tudi domov, k mojim dragim poromam v mislih, od tam pa na Jalovec, Travnik, Triglav... Žal so to samo lepe sanje. Sam Bog vedi, če mi bo kdaj še preživeti vsaj kratek čas z mojo drago mamo, ki me zdaj še spoznala ne bi. Zlasti če bi se ji pokazal v polarni obleki, z dolgo brado in brki. Ko sem šel od doma, sem bil pravzaprav še otrok, zdaj pa so mi začeli siveti lasje in se zavedam, da tudi meni leta nekam hitro tečejo.

26. junija 41° pod ničlo

Slabo se počutim in torej tudi delal nisem nič. Ne vem, kaj je temu vzrok, zračni pritisk ali velika električna napetost, ki je v zraku. Radijske antene zvenijo, kakor da bi nekdo drgnil po strunah. Že nekajkrati mi je prišlo na misel, da je morda to vzrok mojemu slabemu razpoloženju. Popolnoma smo namreč izolirani od zemlje in ne vem, če to ne vpliva slabo na organizem.

31. julija 48° pod ničlo

Nikdar še nisem praznoval rojstnega dneva kakor to leto. Zjutraj sem se prebudil ob prijetni glasbi slovenskih narodnih pesmi. Prijetno me je presenetila ta pozornost prijateljev. Zatem so mi zapeli pred mojo spalnico »Happy Birthday to you« (angleška voščilna pesem) in sledilo je vlečenje za ušesa in malo je manjkalo, da me niso še s postelje potegnili.

Večerja je bila malo prej kot druge dni. Jedilni list je bil seveda izbran. Ko je prišla na vrsto slavnostna torta, se mi je že spočetka sumljivo zdelo, da se vsem nekam mudi. Silili so me, naj naglo režem, čeprav sem menil, da bi najprej prišle na vrsto razne formalnosti, kot n. pr. upihovanje sveč, prižganih mojim 29 letom na čast, fotografiranje in drugo. Vendar sem ubogal in nepričakovano zadel na precej trdo torto. Le z velikim naporom sem jo prerezal. Šele ko je bila razkosana, sem se ob bučnem smehu omizja zavedel, da sem se kosal z lepo obdelanim kosom ledu, ki je bil mojstersko prevlečen s čokolado... Zatem je priromala prava torta, ki je bila trikrat večja od prejšnje. Lotil sem se je z razumljivim nezaupanjem, zlasti, ker so prinesli še eno, malo manjšo. Vendar to pot sta bili obe pravi.

Major Leal (poveljnik oporišča) mi je napravil govor, ki ga nisem prav nič pričakoval. Po še nekaj besedah so sledila darila. Kar nisem mogel verjeti, da se je toliko stvari nabralo. Napravili so mi lesen grb s smučmi in palicami v sredi, lesene platnice za mapo, kamor lahko spravljam razne papirje. Na te platnice, ki imajo v sredi usnje, na katero je zarisan antarktični kontinent, so se pozneje vsi podpisali. Dr. Quiroga mi je podaril majhen šah, Prola kravato, Meijas majhen Marijin kip, Baricco gramofon s ploščami za pouk angleškega jezika. Najbolj sem se razveselil novega cepina, ki mi ga je podaril dr. Lisignoli. V kratkih besedah sem se jim zahvalil za toliko naklonjenost. Brez dvoma so se za moj rojstni dan vsi zelo potrudili. In najbolj me veseli to, da sem si pridobil nekaj res dobrih prijateljev.

STAVA

Čas se je začel pomikati proti polnoči. Ura v zvoniku farne cerkve pri sv. Jakobu je ravnokar odbila enajst. Po vseh hišah v starem Podgradu je že zavladala tema, samo pri Korajmanu so bila okna gostilniške sobe še razsvetljena. Pri nepogrnjeni, toda snažni mizi je sedela družba vaščanov pri polnih kozarcih in v živahnem pomenku. Na rahlo zardelih obrazih in nevsakadnji zgovornosti se jim je poznalo, da so se ga že nekoliko nasrkali. Stari Korajman je namreč točil svojim gostom izvrstno kapljico, ki je niso cenili samo učitelji in fajmoštri, marveč tudi priprosti kmetije in delavci na vasi. Imela je v sebi prijetno zmožnost preganjati utrujenost iz udov ter zrahljati jezike, da so po nekaj požirkih tekli gladkeje kot sicer.

V tako dobrem razpoloženju se seveda nikomur ni mudilo domov. Pogovor se je gladko vezal, beseda je dala besedo, pa tudi marsikatera šaljivka je padla vmes ter naletela na splošno odobravanje. Prav posebno še tedaj, kadar je prišla iz ust kajžarja Maručnjaka, ki je bil zaradi svoje pristne šaljivosti obče znan. Kjerkoli se je ta mož pojavil, so ga ljudje radi sprejeli v svojo sredo. V njegovi družbi ni bilo menda nikomur in nikoli dolg čas. Za zabavo je vedel pri vsaki priliki izborno poskrbeti, predvsem ker je bil tudi spreten harmonikar.

Toda tisto jesensko noč se nihče ni zmenil za harmoniko, čeprav jo je Maručnjak prinesel s seboj. Pozabljena je samevala na klopi za pečjo, kamor jo je pri svojem prihodu odložil. Potek zabave je namreč zabredel v popolnoma drugo smer. Z vso vnemo se je začel sukati okoli nenavadnih nočnih prikazni, strahov. Skoraj vsakdo je vedel kaj povedati, če že ne iz lastnega doživetja, pa vsaj o tem, kaj so doživeli njegovi predniki, ki so svoj čas še trdno verovali v čarovnije in vraže ter bili prepričani, da strahovi ponoči hodijo naokoli.

Nekaj neverjetnih Tomažev pa je le bilo med njimi in med temi je bil tudi Maručnjak.

Povsem drugačnega mnenja je bil stari Korajman. Široko razkoračen je stal sredi sobe, visok in širokopleč — z eno besedo — prava rožanska korenina. Tlačil je tobak v svojo čedro in zraven pazljivo poslušal pogovor med gosti, da mu ja ničesar ne uide. Včasih je nekoliko pomežikal z očmi, se pogladil po laseh, malo popraskal za ušesi in nato počasi pomaknil k mizi. Odložil je čedro, se oprijel najbližnjega stola ter kratko zaukazal:

»Zdaj pa malo tiho bodite in mene poslušajte!«

»Ker ste vsi tako modri, pa tudi korajžni, kakor sem pravkar slišal, vas pa jaz sedaj vprašam: Kdo izmed vas si upa iti v tej uri na pokopališče in trikrat okoli cerkve? Tistemu, ki se to upa, obljubim za nagrado mlado kravico, šekasto jeničko.«

Hkrati je postalo v sobi tiho, da bi lahko slišal pasti šivanko na tla in vseh obrazi so se obrnili proti govorniku.

S stola pa se je naglo dvignil Maručnjak, ponudil možu roko ter s prešernim nasmeškom odločno dejal:

»Korajman, če ti ni samo za šalo — vdari v roko — in stava drži! Jaz se upam izvesti kar ti predlagaš. Z harmoniko bom zagodel okoli cerkve in zraven še malo zapel. Navzoče pa prosim, da me spremite do pokopališkega obzidja in se tako prepričate o izpolnitvi stave.«

Korajman ni dolgo premišljal. Krepko je segel možu v roko in odgovoril glasno, da so ga vsi lahko razumeli:

»Mož-beseda, Maručnjak, kar sem obljubil, velja.«

Ko je kmalu nato vsa družba, razen gostilničarja, ki je ostal pred hišnimi vrati, stopila na kamnito pot, ki vodi naravnost mimo hiše navkreber proti farni cerkvi, je z zvonika naznanila ura polnoč. V starodavni lipi sredi vasi je zašumelo in iz teme košatih vej se je spustila nočna ptica, zaskovikala svoj pretresljivi — vmrit — vmrit — in zafrfotala preko njihovih glav. Nato se je naglo zgubila v nočni temini.

»To je slabo znamenje — se je oglasil nekdo. Nikar ne hodimo — raje se vrnimo!«

Toda takoj ga je zavrnil Maručnjak: »Ne bodite vendar mevže — pojdimo!«

In šli so. Nekateri s tesnimi občutki,

(Konec na 8. strani)

JULES VERNE: 65

Potovanje na Luno*)

Ko so potniki skušali prodreti temne globine vsemirja, se jim je razgrnil pred očmi bleščeči šop zvezd repatic. Na stotine meteorolitov, ki so se v dotiku z atmosfero vžgali, je prerezalo temo s svetlimi črtami in osvetlilo zasenčeni del plošče z ognjenimi progami. Tiste dni je bila zemlja v prisončju in mesec december je za zvezde repatice tako ugoden, da so jih astronomi našteli včasih do 24.000 na uro. Toda Michel Ardan, ki je znanstveno pretehtavanje preziral, je rajši verjel, da je zemlja slavila odhod svojih treh otrok z najbolj bleščečim umetelnim ognjem, kar ga je premogla.

To in samo to so še videli od zemeljske oble, ki se je pogrezala v temo, od tistega nebesnega telesa nižje vrste, ki v primeri z velikimi planeti vzhaja in zahaja kakor navadna jutranja ali večerna zvezda! Komaj vidna točka na obzorju in samo bežeči krajec je postala tista zemlja, na kateri so pustili vse, kar so kdaj ljubili!

Naši trije prijatelji so dolgo časa molče in z istimi občutki strmeli v temo, medtem ko se je izstrelek oddaljeval z enakomerno pojemajočo hitrostjo.

Nato jim je zagrnila možgane nepremagljiva dremavica. Od telesne in duševne utrujenosti? Kajpada, saj so se po silnem razburjenju zadnjih ur, ki so jih preživeli na zemlji morale pojaviti posledice.

— No, je dejal Michel, ker nas prijemlje spanec, pa spimo.

Zklenili so se na ležišča in kmalu so vsi trije trdno zaspali.

Niso pa še spali četrt ure, ko je Barbicane nenadoma planil pokonci in prebudil tovariša z grmečim glasom.

— Ga že imam! je zavpil.

— Koga imaš? je vprašal Michel Ardan in skočil z ležišča.

— Vzrok, zakaj nismo slišali poka pri strelu!

— Zakaj pa ne?... je dejal Nicholl.

— Zato, ker je letela krogla hitreje kakor zvok!

TRETJE POGLAVJE

Dom naj bo udoben

Po tem čudnem, a pravilnem pojasnilu so vsi trije spet zaspali. Kje bi pa tudi našli za spanje mirnejši kraj in bolj spokojno okolico? Na zemlji čutijo hiše v mestih in koče na kmetih vse pretresljaje zemeljske skorje. Na ladji, ki jo zibljejo in premetavajo valovi, je vse sam sunek in zibanje. V zraku niha balon neprenehoma med zračnimi tokovi in plastmi različne gostote. Samo krogla, ki je plavala v popolnoma praznem prostoru sredi tišine je nudila svojim stanovalcem neskaljen počitek.

In tako bi naši pustolovski potniki nemara vlekli dreto v nedogled, če jih 2. decembra okrog 6 ure zjutraj, 8 ur po odhodu, ne bi bil vzbudil nepričakovan šum.

Izkazalo se je, da sta psa lajala na prav čuden način.

— Psa! To sta psa! je zakričal Michel Ardan in takoj vstal.

— Lačna sta, je dejal Nicholl.

— Križ božji! je odgovoril Michel, čisto smo pozabili nanju!

— Kje pa sta? je vprašal Barbicane.

Ozrli so se naokrog in našli eno žival pod divanom. Sunek pri strelu jo je tako preplašil in potrl, da je čepela v svojem kotičku toliko časa, da se ji je hkrati z občutkom lakote vrnil glas.

Na prigovarjanje se je prijazna, a še vsa zbegana Diana izmotala iz svojega skrivališča. Michel Ardan jo je spodbujal z ljubkimi, izbranimi besedami.

— Pridi, Diana, je dejal, pridi, hčerka moja! Ti, katere ime bo zapisano z zlatimi črkami v zgodovini pasjega rodu! Tebe bi pogani poklonili za družico bogu Anubisu, kristjani pa svetemu Roku! Ti, ki zaslužiš, da bi ti kralj pekla skoval spomenik iz brona kakor tistemu kužku, ki ga je Jupiter dal lepi Evropi za en poljub! Ti, ki boš s svojo slavo zasenčila junake iz Montargisa in z gore svetega Bernarda! Ti, ki si se pognala v medplanetni prostor in boš morda postala Eva luninih psov! Ti, ki boš tam gori uresničila Toussenelove besede: »V začetku je Bog ustvaril človeka in ko ga je videl tako slabotnega, mu je dal psa!« Pridi Diana, pridi bliže!

Naj se je Diana počutila počaščeno ali ne — vsekakor je počasi lezla bliže in žalostno cvilila.

— Dobro! je dejal Barbicane; Evo že vidim, a kje je Adam?

— Adam? je odgovoril Michel. Adam ne more biti daleč. Tam nekje tiči! Poklicati ga moramo! Satelit! Pridi ven! Satelit!

Toda »Satelita« ni bilo od nikoder. Diana je še vedno cvilila, vendar so ugotovili, da ni nikjer ranjena in ko so ji prinesli slasten grižljaj, je utihnila.

Satelit pa, ko da se je pogreznil v tla. Dolgo časa so ga morali iskati, preden so ga našli v enem izmed zgornjih predelkov krogle, kamor ga je na precej nerazumljiv način zalučal sunek pri odhodu. Uboga žival je bila hudo poškodovana in jo je bilo žalostno videti.

— Vraga! je rekel Michel, z našo presaditvijo pasjega plemena ne bo nič!

Nesrečno žival so previdno spravili izpod stropa. Glavo si je razbila ob steno in bilo je malo verjetno, da si bo od takega udarca opomogla. Kljub temu so jo udobno položili na blazino in tam ji je ušel lahen vzdihljaj.

(Dalje prihodnjič)

STAVA

(Nadaljevanje s 7. strani)

drugi zopet radovedni, kaj pač sedaj bo. Spotikali so se ob kamenju na poti, si brisali potna čela ter se vedno bolj redkobesedni bližali cerkvi, ki stoji na malem griču za vasjo, od vseh strani obdana od pokopališča. Vsem je bilo nekam tesno pri srcu.

Ko so dospeli na vrh griča, se je izza Turja pojavil srp odjemajoče lune in v njenem svitu se je jasno odražala starodavna šentjakobska cerkev. Nad tihimi grobovi pa je čuvalo pokoj mrtvih nešteto migljajočih zvezdic.

Možje so obstali izven pokopališča in sneli klobuke. Edini Maručnjak je šel korajžno dalje. Pokrižal se je in dospevši do cerkve je nategnil svojo harmoniko. Nastopil je svoj prvi obhod. Med rahlimi zvoki melodije so zunaj stoječi slišali naslednji spev:

Farani — ki tukajle spite,
nikar se name ne jezite —
saj jaz godem le Bogu v slavo
in pa za mojo obljubljeno kravo!

Spremljevalcev se je polastila nepopisna groza. Niso več vzdržali na mestu. Kakor na dogovor se je eden za drugim okrenil in naglih korakov so se spustili navzdol proti Podgradu. Maručnjakova godba in spev pa sta jih spremljala na begu prav do Korajmanovega doma.

Gostilničar jih je že pričakoval, stoječ na hišnem pragu. In še predno je eden izmed njih zinil besedico, je mož spregovoril z zamolklim glasom: »Nič več mi ni treba praviti — prav nič več — kajti sam sem slišal — prav sem pred duri sem slišal kako je godel in pel. Nikdar bi si ne mislil, da si bo zares upal kaj takega. O — ti presneti Maručnjak!«

Nato so nemo pričakovali Maručnjakovo vrnitev. Šele, ko so zaslišali korake prihajajočega, se jim je odvalil kamen od srca.

Toda ko je stopil med nje, mu je bil obraz resen in bled. Globoko se je oddahnil, zamahnil z roko in polglasno rekel:

»Kakor vidite, se mi ni ničesar pripetilo. Toda občutek, ki sem ga imel pri obhodu okoli cerkve, se z besedami ne da popisati. Samo to vam še povem: Enkrat — in nikoli več —!«

Zadel je harmoniko na ramo in se nemudoma okrenil proti domu. Pa tudi vsi drugi so se kmalu nato razšli.

Korajman pa je držal dano besedo. Drugo jutro na vse zgodaj je zamenjala mlada jenička Korajmanov z Maručnjakovim hlevom.

N. K.

Unsere heurige

Frühjahrs-Nähmaschinen Ausstellung mit Gratis-Nähkurs

findet vom **Donnerstag, 26. Februar,** bis einschließlich **Samstag, 7. März 1959,** in unseren eigenen Geschäfts- und Ausstellungsräumen statt. Im Rahmen dieser Ausstellung bringen wir für Sie ein großes Sonderangebot von äuserst **preiswerten** Nähmaschinen mit **langjährigen Garantien** auf **bequeme Teilzahlung** und **zinsenlose** Raten ● Ein Besuch bei uns lohnt sich, bringt Ihnen Freude und spart Geld

Nähmaschinen-Spezialhaus JOSEF RIEBLER jun Spittal/Drau

JOHANN - BERGER - STRASSE 6 ● TELEFON 25-88

Pri nas na Koroškem

ŠT. TOMAŽ PRI CELOVCU
(40 let v službi Cerkve)

Lepo slovesnost smo obhajali pri nas dne 1. februarja, ko smo praznovali 40-letnico službovanja našega zvestega mežnarja g. Mihe Novaka. Obilna, naravnost izredno številna udeležba faranov na tej slovesnosti s sv. mašo je pokazala, kako priljubljen in spoštovan je naš dragi mežnar. Med božjo službo so začasni dušni pastir prebrali pismo prevzv. g. škofa krškega, ki je polno hvale in priznanja jubilantu za njegovo zvesto službo Cerkvi. Dve šolarki iz šentomaške šole sta slavljencu izrekli ljubke deklamacije. Tudi g. dušni pastir so mu v lepem nagovoru izrekli zahvalo za njegovo skrb za cerkev, ki je bila vedno čista in lepo okinčana. Našemu mežnarju želimo, da bi to lepo in odgovorno službo še dolgo opravljal Bogu v čast!

SELE
(Stari in mladi . . .)

Najprej enega starega, potem enega mladega! Tako gospodari letos pri nas smrt. O prvih dveh smo že poročali. V petek 20. februarja, malo pred svojim godom, je po daljšem bolehanju zatisnil oči Matija Olip, pd. Zvrhnji Čevh na Zgornjih Bajtišah, star 79 let. Izhajal je iz znane Užnikove družine; z njim je legel v grob zadnji član prejšnjega Užnikovega rodu.

Od ponedeljka do srede, 23.—25. febr., so se tu vršile tridnevne duhovne vaje za fante pod vodstvom č. g. Alojzija Luskarja. Udeležil se jih je tudi Francej Čertov, p. d. Senečnikov. Že izza šolske dobe je trpel na padavici (Valentinovi bolezni). V sredo zvečer so se vaje zaključile s sv. mašo in skupnim obhajilom. Ob zaključku po papeževem blagoslovu so še vsi molili tudi za milost srečne smrti onega, ki bo prvi izmed njih odpoklican. Še v isti noči, le nekaj ur po opravljeni duhovni obnovi in prejemu sv. zakramentov, je doma v spanju nenadoma obstalo srce tega 20-letnega fanta. Zdravniki imenujejo tako smrt »sekundno smrt«. Telesno spanje je prešlo v večno spanje. Vse je blagrovalo fanta, da ga je tako lahka smrt rešila težkega življenja in to po tako dobri duhovni pripravi.

Udeležba pri obeh pogrebih je bila izredno velika. Žalostinka »Vigred se povrne« jima je zadonela v odprti grob. Blagor njim, ki v Gospodu umrjejo . . . !

ŠT. LIPŠ
(Žalostne in vesele)

K dopisu v prejšnji številki našega lista dodajamo danes poročilo o nekaterih dogodkih, ki zaslužijo, da jih zabeležimo.

Po dolgi in težki bolezni je dne 24. 11. 1958 za večno zatisnil oči **Tomaž Petek,** pd. Tomejev oče. Na domačem pokopališču smo položili k večnemu počitku njegove zemske ostanke. Ob odprtem grobu so mu govorili v slovo tedanji naš župnik č. g. Kristo Srienc in nam postavili rajnega Tomejevega očeta vsem za zgled. Bil je dober delavec in zmiraj pripravljen pomagati Cerkvi in bližnjemu. Na domu in na grobu pa so se s pesmijo poslovili od njega domači cerkveni pevci, saj je pokojnik vroče ljubil našo slovensko pesem in jo pogosto spremljal s harmoniko. Njegova velika ljubezen pa je veljala tudi zvonjenju, saj je mnogokrat stal v zvoniku in z udarjanjem na zvon naznanjal, da se vije po razcvetelem polju ali pa okoli griča pri sv. Andreju procesija z Najsvetejšim.

Kmalu nato nas je zopet obiskala božja dekla smrt. Tokrat je vzela s seboj v večnost **Edvarda Omelka,** ki je bil umrl v 53 letu, še pravzaprav v najlepših moških letih. Kot sin malo premožnih staršev je že zgodaj moral okusiti grenkobo življenja. Služil je kot kmečki delavec raznim gospodarjem v okolici. Njegova zadnja služba je bila pri Kultererju v Šmarjeti pri Velikovcu. Njegovo truplo počiva na domačem pokopališču. Z lepimi besedami so se od njega poslovili č. g. Kristo Srienc, pevci pa so zapeli nekaj ganljivih žalostink.

(Dve poroki v eni družini)

Pa za žalostjo pride veselje. Tako smo si pred koncem leta 1958 zopet pošteno pete obrusili. Za priložnost sta poskrbela **Zamelnikova Barbi** in njen brat **Pepi.** Barbijo je prišel iskat ženin **Urbanov** Fric iz Podjune ter jo popeljal na svoj očetni dom v Podjunsko vas. Ženin Pepi pa si je svojo »boljšo polovico« zbral v kamenski fari pri Tinjah. Obe poroki sta bili dne 28. decembra v šentlipški farni cerkvi, kjer so č. g. Srienc dali novoporočencem na pot koš dragocenih naukov. Dejali so, da je vera edini trdni temelj za srečno zakonsko življenje. Vesela svatba je bila v gostoljubni Škrjančevi gostilni v Boji vesi. Za razvajene želodce so v obilni meri poskrbeli dobra in skrbna Škrjančeva mati s svojimi pomočnicami. Vročino in želodčne dobrote je potem svatom zalival z dobro kaplico, Škrjančev Štefej. Za smeh in zabavo pa je skrbel šaljivec Fridl.

ŠT. RUPERT PRI VELIKOVCU
(Pogreb Šustarjevega očeta)

Dolga pogrebna procesija se je vila mrzlega in meglenega jutra 12. febr. čez ricinjsko polje proti Št. Rupertu. Ne samo iz soseščine in bližnjih krajev, temveč iz cele fare in Velikovca jih je prišlo izredno veliko število, da bi spremljali na zadnji poti obče znanega in spoštovanega Šustarjevega očeta Hermana Knehsa. Vse prezgodaj je šel rajni od nas, star še ne celih 60 let. Šest in trideset let sta z zvesto mu vdano ženo delala in se trudila na majhni in trdi kmetiji na Ricinji, vse svoje mladc in najboljše moči, vso svojo ljubezen do zemlje sta zastavila, da bi ohranila dom in preredila svojih sedem otrok. Po zadnjih sedem, osem let so bila za rajnega skoraj samo še leta bolehanja in trpljenja. Zahrbtna bolezen je že od vojne sem glodala na njegovi življenjski moči, dokler je ni docela pokončala.

V rajnem očetu smo izgubili dobrega farana, ki je bil s svojim srcem navezan na častitljivo, starodavno farno cerkev v Št. Rupertu, jo imel v časti in v njej izpolnjeval, dokler je mogel, svojo nedeljsko dolžnost. Zato smo stopali s težkim srcem za njegovo mrtvaško krsto, vedoč, da nas je zopet zapustil velik prijatelj naše cerkve. Domači dušni pastir je med žalno službo božjo v cerkvi vzel slovo od zvestega farana, od vernega moža in družinskega očeta, ki je še takorekoč umirajoč zapustil svojim domačim in vsem faranom prelep vzgled žive vere s tem, da je z ganljivo pobožnostjo prejel sv. zakramente za umirajoče. Ob odprtem grobu so se ga spominjali še drugi govorniki in pohvalno omenili njegovo ljubezen do družine in do kmečkega stanu, ki mu je bil vdan z vsem srcem. Mestna godba mu je igrala v slovo, dekleta gospodinjske šole čč. šolskih sester pa so zapele na domu: »Vigred se povrne«, ob grobu pa: »Nad zvezdami«. Naj rajni oče počiva v božjem miru!

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

V poročilo o ustoličenju našega č. g. župnika in dekana Krista Srienca v prejšnji številki se je vrinila neljuba napaka. Ime v. dopisu omenjenega bogoslovca se glasi — ne Silan — ampak Skitek Dominik; ta je bil doma na Suhi, rojstni fari našega novega dušnega pastirja.

———

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

PLIBERK

Sobota, 7. III. in nedelja, 8. III.: **Monpti** (V).
Torek, 10. III. in sredo 11. III.: **Nachts wenn der Teufel kam** (IV).

ŠT. JAKOB v ROŽU

Sobota, 7. III. in nedelja, 8. III.: **Salzburger G'schichten** (IV+).
Torek, 10. III.: **In den Krallen der Gangster** (IV).

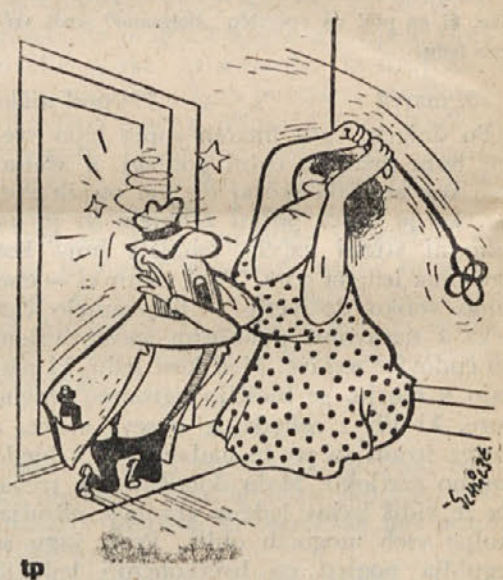

tp

„Ljuba žena — švrk, švrk — vse govori o pomirjenju in razorožitvi, ti pa . . ."
. . . švrk, švrk . . .

LEPO PERILO — BLAGO
za POMLAD
po ugodnih cenah

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 9. marca: 14,00—14,45 Poročila, objave, pregled sporeda. — Za našo vas. — 17,55—18,10 Za ženo in družino. — TOREK, 10. 3.: 14,00—14,30 Poročila, objave. — Rdeče, rumeno, zeleno. — SREDA, 11. marca: 14,00—14,45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 12. marca: 14,00—14,30 Poročila, objave. — Narodnogospodarski pomenki. PETEK, 13. marca: 14,00—14,45 Poročila, objave. — Zgodovina odkrivanja sveta: Želja po dišavah. — SOBOTA, 14. marca: 09,00—10,00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.15—18,40 Glejte, že sonce zahaja. (3.) — NEDELJA, 15. marca: 07,30—08,00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ali ste že plačali naročnino?

Jabolčna, hruševa drevesca in vinske trte oddaja drevesnica Marko Polzer na Vazah, p. Št. Vid v Podjuni, St. Veit i. J.

PFAFF *Reparaturdienst*

ŠIVALNE IN PLETILNE STROJE

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

Klavirje in pohištvo

Franz Kreuzer's Wwe.

KLAGENFURT, Kardialplatz 1

Vse proizvode JOKA-WERKE

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

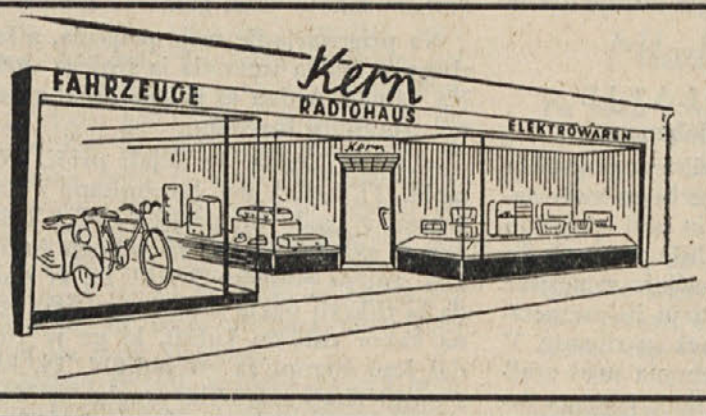

Radio aparati
Šivalni stroji
kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus

KERN

Klagenfurt, Burggasse

Ugodno plačilo na obroke

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik—Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 5 šil., za inozemstvo 5 dolarjev letno. Odpoved en mesec naprej. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Janežič, Leše pri Št. Jakobu. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. stev. uredništva in uprave 43-58.